ון אויפגאנג — 6.12.
ון אונטערגאנג — 6.55.

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
קלאר און מילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 21, No. 63. Winnipeg, Mon. Mar. 30, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג יב׳ ניסן, תרצ״א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
APR 6 1931
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

פרעזידענט פאָן הינדענבורג גיט ארויס דעקרעט וואָס וועט צווינגען אנטיסעמיטישע פראָפּאגאנדע

אידישע סטודענטן אויס-געשלאָסן אויף קלאגע פון קאָמוניזם

(ספּעציעל פאר "דאס אידישע וואָרט")

פראג, טשעכאָסלאָוואקיע, מארט 30 (איטא). — פינף אויסלענדישע אידישע סטודענטן זיינען דא נעכטן אויסגעוויזן געווארן פון לאנד, אויף דער קלאגע פון קאָמוניסטישע טעטיקייטן.

די סטודענטן זיינען ארעסטירט געווארן דעם 25טן פעברואר און זיינען ביז איצט נעהאלטן געווארן אין געפענגניש, כאָטש עס איז פעסטגעשטעלט געווארן, אז קיין פון זיי זיינען גאר צייטנסטן, און קיין די אנדערע דריי זיינען ניט געווען קיין שום באווייזן אז זיי זאלן האבן באשעפטיקט זיך מיט קאָמוניזם.

לאנדאן, מארט 30 (איטא). — די ענגלישע קענינן מערי, האט געעפנט דעם קינדערהיים פאר וועלכן לארד מעלטשעט האט ביינגעשטייערט 130,000 דאלאר. די קינדער היים טראגט דעם נאמען פון לארד מעלטשעטס פרוי "וואיאלא מעלטשעט.

געוועזענע בראָדווייער אקטריסע באגייט זעלבסטמאָרד אין פראנצויזישער ריווערא

ניץ, פראנקרייך, מארט 30. — פעני דייוויס, געוועזענע באוואוסטע בראָדווייער אקטריסע, אין דאָ באגאנגען זעלבסט-מארד אויף א דראמאטישן אופן.

די געוועזענע אקטריסע, און לעצטנס די פרוי פון דייוויד טאונסענד, א באקאנטע פערזאן אין די וואל סטריט קרייזן, איז צוגעפאָרן אין איר אויטאָמאָביל צו א האטעל ניט ווייט פון א פעלז גאנץ לאנג זיך אראָפּ 200 פוס צום ים. זי האט דארטן אויסגעטרונקען צוויי גלעזעלאך ברענדי, האט אנגעשריבן א צעטעלע וועלכן זי האט אפּגעשטעלט ביים איינגעטימער פון׳ם האטעל, האט זיך אריינגעזעצט אין איר אויטאָמאָביל, וועלכן זי האט געלאָזן לויפן גלייך אראָפּ פון׳ם פעלז. זי איז צעשמעטערט געווארן אויף שטיקלאך.

דאס צעטעלע איז געווען אדרעסירט צו איר מאן, וועלכן זי האט געבעטן גוט אכטונג צו געבן אויף זייער 5-יאריקער טאָכטער.

די פאליציי קאן ניט פאויסגעפינען די אורזאכן פון׳ם זעלבסטמארד.

אידישע פרויען אין ווינניפעג

אברהם דיין געשטארבן פרייטאג אין עלטער פון 57 יאר, יהודה לייב אסטראָוו שטארבט פון הארץ אטאקע שבת פרי

צוויי לויות נעכטן בייטאג האבן גע-מאכט א שווערן רושם אין נארט-ווינניפעג. אין ביידע פאלן זיינען די טויט-פאלן גע-ווען פּלוצלינג.

אברהם פנחס דיין, אלטער ווינניפעגער תושב זינט 1900, איז פּלוצלונג גע-שטארבן פרייטאג, אין עלטער פון 57 יאר. די לויה איז פארגעקומען זונטאג, 2.30 נ.מ. פון זיין היים 164 אבערדין עווע. צום שערי-צדק בית-עלימי. רבי כהנאוויטש האט געמאכט א הספד ביי דער אשכנזי שול.

דער פארשטארבענער איז געקומען קיין ווינניפעג מיט 20 יאר צוריק פון וועטקע, מאהילעווער גוב. (רוסלאנד). ער לאזט איבער זיין פרוי, איטא, און דריי קינדער: לייזער רבקה און יאנקל, ווי אויך צוויי שוועסטער: ביטע-ראשע גוטקין, אין ווי-ניפעג, רחל לייאנס אין לאס-אנדזשעלעס.

די לויה איז פארגעקומען נעכטן ביי-טאג פון זיין היים. א גרויסער עולם פון קרובים, לאנדסלייט און באקאנטע, האט אים באגלייט צו זיין אייביקער רו. ער איז באערדיקט געווארן אויפ׳ן שערי-צדק בית-עלמין, וואו זיינע עלטערן ליגן באערדיקט.

—(::)—

ווילנער שטאָטראט סובסידירט "ווילנער טרופּע"

ווילנע, מארט 30. (איטא). — דער ווילנער שטאט-ראט האט אויף זיין לעצ-טער זיצונג באשלאסן אנצונעמען דעם פארשלאג פון די בונדישע ראטמענער און פינאנציעל צו שטיצן דעם אידישן טעא-טער אין וועלכן עס שפּילט "די ווילנער טרופּע". אויף דער זעלבער זיצונג פון שטאטראט איז אויך אנגענומען געווארן א באשלוס, אז די שטאטישע אוונט שולן פאר האנטווערקער, זאָלן איינפירן ספּעצי-עלע קורסן פאר אידישע בעלי-מלאכה׳ס, וואו אידיש זאל זיין די אונטערריכטס-שפּראך.

—(::)—

באוואפנטער באנדיט בארויבט סט. טשארלס האטעל

ארום 12 אזייגער לעצטע נאכט, איז א באוואפנטער באנדיט אריין אין סט. טשארלס האטעל, וואו הערי ווילהאמס, דער נאכט-קלערק, איז געווען אליין אין אפיס. דראענדיק אים מיט זיין רעוואלווער האט דער באנדיט ארויסגענומען $30 וואס ער האט געפונען אין קאסע און אין דער-מיט אנטלאפן אין אן אוטאמאביל וואס האט אויף אים געווארט אין דרויסן.

אמעריקע פלאנט נאך אלץ צו באַ-שריינקען קאנאדער אימיגראציע

וואשינגטאן, ד. ק., מארט 30. — אין די שטאטן ווערט נאך געפלאנט צו באַ-שריינקען די אימיגראציע בכלל און די קאנאדער אימיגראציע בפרט. און אויף דער קומענדיקער סעסיע פון׳ם קאנגרעס וועט די קאנאדער אימיגראציע וואַרשייני-לאך באשריינקט ווערן צו 4,000 א יאר.

סענאטאר הערים, דעמאקראט, פון דזשארדזשיא, האט אנאנסירט, אז אויף דער קומענדיקער סעסיע וועט ער רעקאָ-מענדירן צום סענאט צו שניידן די אימי-גראציע אויף 90 פּראָצענט. אין לאנד, זאגט ער, זיינען דא איצט ארום זעקס מיליאָן ארבעטסלאָזע, און צווישן 5 און 10 פּראָצענט ארבעטער וואס ארבעטן בלויז א טייל פון זייער צייט. און עס איז א שאנד, זאגט דער סענאטאר, וואס איסלענדער ווערט דערלויבט אין אזא צייט צו קומען אין לאנד און ארבעטן פאר נידעריקערע שכירות, ארויסרייסנדיק דעם שטיקל ברויט פון די אמעריקאנער ארבע-טער.

ארבעטס סעקרעטאר דאוק האט אנאנ-סירט, אז אן אנטשייידונג פון׳ם הויכן גע-ריכט וועט מעגלאך מאכן צו דעפּאָרטירן פון לאנד 100 טויזנט געוועזענע מאטראסן וואס זיינען אריינגעקומען אין לאנד אויף אן אומעגעזעצלאכן אופן. אויב זיי האבן דא ארבעט און זיי זאָלן איצט דעפּאָר-טירט ווערן, וועט דאס פארלייכטערן די ארבעטסלאָזיקייט אויף אנדערהאלבן פּראָ-צענט, און עס קאן דערפאר זיין, אז מיט-לען זאָלן אנגענומען ווערן זיי צו דעפּאָר-טירן.

אמעריקע האט דעפיציט פון 700 מיליאָן דאָלאר

וואשינגטאן, ד. ק. — די רעגירונג שאצט אפּ איר דעפיציט פאר דעם לויף פינאנציעלן יאר, וואס ענדיקט זיך יוני 30טן, אין 700 מיליאָן דאָ-לאר.

די פראגע איז, ווי די סומע זאָל גע-שאפן ווערן, — דורך נייע שטייערן אדער דורך א תלואה, דע רהאדגלס קאמעד איז אויסגעשפּראָכן קעגן נייע שטייערן, ווי א שטעורונג צו געשעפטן. אייניקע אנגעזעענע סענאטאָרן זיינען אבער קעגן תלואות צו דעקן דעפיציטן און זיי פאר-לאנגען נייע שטייערן. סענאטאר נאָרים פארלאנג טאָ העכערונג אין׳ם הכנסה-שטייער.

אלבערטא לעגיסלאטור געשלאסן מיט פאדערונג פון גאראנטירטן פריין פון 70 סענט פאר ווייץ

עדמאנטאן, אלטא., מארט 30. — די סעסיע אין מיט די געהעריקע צע-רעמאניעס אויפגעלייזט געווארן לייר-טענאנט-גאווערנאר ווילאם עגבערט, נאכ-דעם ווי ער האט אנטערגעשריבן א צאָל בילס אנגענומען ביי דער סעסיע.

—(::)—

100 טויזנט דאָלאַרדיקע רויבע-ריי אין שיקאגאָ

שיקאגאָ, איל., מארט 30.— זיבן באנ-דיטן האבן דא נעכטן פארכאפּט די ווי-באלדט דעפּארטמענט סטאָר פאר אכט שעה׳ האבן געבונדן דעם נאכט וועכטער און דעם אינשענער, און האבן דערנאָך רואיק צונעגענומען 35 טויזנט דאָלאר אין מזומן פון דער קאסע, 15 טויזנט דאָלאר אין טשעקס און 50 טויזנט דאָלאר אין סחורה.

—(::)—

פערו רעפּובליק באשטימט פריי לאנד פאר קאָלאָניזאציע

ווארשע, מארט 30 (איטא). — דער קאנסולאט פון דער זיד-אמעריקאנער רע-פּובליק, פערו, האט דא אנאנסירט, אז זיין רעגירונג האט באשטימט פריי לאנד פאר קאָלאָניזאציע צוועקן.

דער קאנסולאט האט דערביי ארויסגע-נעבן א ווארנונג צו אלע וואס זיינען פאר-אינטערעסירט, אז זיי זאָלן ניט פירן קיין פארהאנדלונגען מיט קיינעם א חוץ מיט דעם קאנסולאט. די ווארנונג איז ארויס-געגעבן געווארן דערפאר, וואס עס זיינען פאראן פיל שווינדלער, וואס נארן אויס געלט ביי די פערזאָנען, וואס ווילן פאר-זיך באזאגען אין פערו.

—(::)—

ירושלים, מארט 30 (איטא).— די א״י רעגירונג האט גוטגעהייסן דעם פּלאן צו צילן א שאפיי אין יריחו צום ים-מלח.

דער דאזיקער שאפיי ווערט באטראכט פון גרויס וויכטיקייט פאר טוריסטן און א״י איינוואוינער, וואס פארן צום ים-מלח און צום ירדן, און פאר דער פאטאש קאמ-פאני וואס האט די קאנצעסיע איבערן ים.

אייראָפּיאישע און אמעריקאנער וויץ פּראָדוצירער קאנען ניט קומען צו א פארשטענדיקונג אין רוים

אמעריקאנער לענדער און אוסטראליע באקעמפן פארשלאגן פון אייראָפּייאישע וויץ-פּראָדוצירער, וואס ווילן פארצוג אויף אייראָפּייאישן מארק און באשריינקטע פּראָדוקציע. — סאָוועטישער פארטרעטער ענטפערט אויף דער אטאקע געמאכט פון אר-גענטינע

רוים, מארט 30. — צווישן די אמעריר-קאנער און אוסטראליער וויץ עקספּאָר-טירנדיקע לענדער פון איין זייט, און צווישן די אייראָפּייאישע פון דער אנדער זייט, האט זיך געשאפן אויף דער אל-וועלטלאכער וויץ-קאנפערענץ דא אן אפּ-גרונט, וועלכער ווערט אלץ ברייטער און ברייטער.

די וויץ-עקספּאָרטירנדיקע לענדער פון׳ם דונאי באסין פארלאנגען צוויי זאכן: ערשטנס, אז זיי זאָלן קריגן א פארצוג אויף דעם אייראָפּייאישן מארק דורך א סיסטעם פון פארצוג טאריפן, און, צווייטנס, אז פאר אלע לענדער זאָל גע-שאפן ווערן א קוואטא פון וויץ פּראָדוק-ציע, און מער זאָלן זיי ניט טאָרן פּראָ-רוצירן.

אמעריקע און אווסטראליע ווילן נאטיר-לאך ניט צושטימען צום ערשטן פּלאן, און זיי ווייר צושטימונג קאן ער ניט דורכ-געפירט ווערן, ווייל זיי האבן האנדלס אפּ-מאכן מיט די אייראָפּייאישע לענדער, וועלכע קאנען ניט צוריקגעצויגן ווערן אן זייער צושטימונג.

די באשריינקונג פון דער וויץ פּראָ-דוקציע דורך א "קוואטא" סיסטעם איז דערקלערט געווארן פאר א פאקטישער אומעגלעכקייט פון מר. האוואַרד פּערגי-סאָן, קאנאדער פארטרעטער. צוליב עקאָ-נאמישע אומשטענדן, האט ער געזאגט, וועלן די פארמערס במילא שניידן זייער פּראָדוקציע, אבער באשריינקען זי אויף א קינסטלאכן אופן איז ניט מעגלאך. קעגן אומעגלעכקייט פון מר. האוואַרד פּערגי-סאָן, קאנאדער פארטרעטער. צוליב עקאָ-נאמישע אומשטענדן, האט ער געזאגט, וועלן די פארמערס במילא שניידן זייער פּראָדוקציע, אבער באשריינקען זי אויף א קינסטלאכן אופן איז ניט מעגלאך. קעגן אוסטראליע האט דער ברייטשער פארטרע-טער, וועלכער האט געסטראשעט מיט הונגער אין פאל אז אמעריקאנער לענ-דער און אווסטראליע קאנען זיך צונויפ-ריידן צווישן זיך וועגן א סיסטעם פון אדרנטלאכן פארקויף.

ענגלאנד האט אנאנסירט, אז זי וועט "רעזערוויר איר מיינונג", וואס הייסט, אז זי וועט זיך ניט פארבינדן מיט קיין שום באשלוסן אויף דער קאנפערענץ.

ארבראהאם קיסיון, סאָוועטישער פאר-טרעטער, האט שארף אטאקירט דעם אר-גענטינער פארשטייער, דר. פּערעץ, פאר זיין פארשלאג צו שליסן דעם מארק פאר סאָוועטישער תבואה. "ייעדער פארשלאג פון עקאָנאָמישער קריג קעגן א פאלק וואס פארענעמט א זעקסטל פון דער ערד, איז פאראורטיילט צו דורכפאל", האט ער גע-זאגט. "ווען מען וועט פאראונז פארמאכן די פארבן א הינטער טיר, דארף מען גערייניקען, אז מיר האבן א הינטער טיר".

ה׳ קיסיון האט דערקלערט, אז סאָוועט רוסלאנד וועט ניט נאר ניט פארקלענערן, נאר וועט ווייטער פארגרעסערן איר וויץ פּראָדוקציע אין א גויסער מאס. זי וועט פארגרעסערן איר וויץ עקספּארט, ווייל זי מוז באצאלן פאר די איכפּארטן וואס באַ-טרעפן 500 מיליאָן דאָלאר א יאר.

די קאנפערענץ איז דערווייל האפּנונגס-לאָז געשפּאלטן, און דערווייל זיינען ניט-טא קיין אויסזיכטן פאר אן אלגעמיינעם פּלאן.

—(::)—

ל. בערנער געשטאָרבן

ה׳ לייזער בערנער, איינער פון די עלט-סטע תושבים אין ווינניפעג, איז געשטאָרבן היינט אין דזשענעראל האספּיטאל, אין על-טער פון 62 יאר.

דער פארשטארבענער איז געקומען אין ווינניפעג אין 1888. ער לאזט איבער 5 זין: מאוועס, סעם, הערי, לעאָן און בען און 2 טעכטער: מרס. ל. גאלדבערג און מרס. הע-רי פינקלמאן.

זיין לויה קומט פאר מארגן (דינסטאג) 2 אזייגער ביי׳טאג פון 406 רוויזער עוו׳ני. ער וועט באערדיקט ווערן אויפן שערי צדק בית עלמין.

פעטער ווערינין רעטעט זיך דורך א גליקלאך צופאל פון א באמבע וואָס איז אים אונטערגעלייגט געווארן

נאך דריי דזאבארישע שולן אין בריטיש קאָלומביא אוועק מיטן רויך. — פארזוכן געמאכט אונטערצוצינדן אויך אנ-דערע שולן. — פּאָליציי גלויבט אז דאָס איז די ארבעט פון די "זין פון פרייהייט"

נעלסאָן, ב. ק. — פעטער ווערינין, פר-ער פון דער דזאבארישער סעקטע "קריסטלאכע עמעיינדע פון אלוועלטלא-כער ברודערשאפט", איז דורך א גליק-לאכן צופאל געראטעט געווארן פון א באמבע וואָס איז פאר אים אונטערגע-לייגט געווארן, און וועלכע האט עקס-פּלאָדירט, ניט פאראורזאכנדיק קיין באַ-זונדער שאדן.

ווערינין האט זיך לעצטן מיטוואך צו-ריקגעקערט קיין גלייד, עטלאכע מייל פון נעלסאָן, פון א באזוך אין גרענד פארקס. ווי געוויינלאך, איז ער דארט פארפאָרן אין זיין שטענדיקער דירה, וואס עפענט זיך אויף אן אויבערשטן שטאָק, אויבער א סטאָר. עפּעס האט אים אפּגעס דאס הארץ געזאגט, און ארום 11 ביינאכט איז ער אויפגעקומען פון זיין צימער און איז אויפגעקומען אנדערשוואו נעכטיקן.

ארום 12 ביינאכט האט עפּעס עקס-פּלאָדירט אין דער נעביידע, און א פעג-סטער איז צעשמעטערט געווארן. די עק-ספּלאָזיע איז אבער ניט געווען קיין באַ-זונדערס שטארקע: ד׳ באמבע, דער קייטל פון וועלכער איז געווען דורכגע-צוינן דורך א פענסטער, האט אויפגעריסן, אבער די צוויי פעסלאך, איינער מיט גא-זאלין און איינער מיט קערעסין, וואס זיינען געשטאנען אונטער דער באמבע, זיינען געבליבן גאנץ. וועלכן זיי עקס-פּלאָדירט, וועלכע די גאנצע געביידע צע-ריסן געווארן און א פייער וועלכע פאר-ניכטעט די חורבות.

די פראָווינציעלע פּאָליציי גלויבט, אז די באמבע איז אונטערגעלייגט געווארן פון די סעקטאנטן פון "זין פון פרייהייט", די זעלבע, וועלכע, ווי זי גלויבט, צינדן עס אויך אונטער די דזאבארישע שולן.

דעם זעלבן אוונט זיינען פארברענט געווארן אויף דריי דזאבארישע שולן אין׳ם גרענד-פארקס דיסטריקט, — די שולן פון אוטלוק, נארט קעטל ריווער, און סענד קריק. די קעטל-ריווער שול איז דערלעשן געווען ליידיק, ווייל די דזאבא-בארן האבן אויפגעהערט שיקן אהין זיי-ערע קינדער.

נאך איינציקע פארזוכן אונטערצוצינדן שולן אין דעם זעלבן דיסטריקט און אינם גענגס פון בריליאנט זיינען באציימטנס אנדערעקט געווארן. אין איין פאל האבן די דזאבארן פון דער סעקטע "קריסטלאכע עמעיינדע פון אלוועלטלאכער אחריות קאן באווען א קליין הייפעלע מענשן צו ברייננען אזעלכע קרבנות.

* * *

אונזערע באוועגונגען דא אין לאנד צייכענען זיך אויס דערמיט, וואס זיי טראגן א פּילאנטראָפּישן כאראקטער.

א פּילאנטראָפּ שיינקט א נדבה דעם ארימאן, און דערמיט איז ער יוצא פאר זיין געוויסן.

אונזערע ציוניסטן, סאָציאליסטן, קאָ-מוניסטן און אנדערע "איסטן" ארבעטן פאר "טובת הכלל", ניט פאר זיך. און איסער סימפּאטיעס אין געלט וואס זיי גיבן פאר זייערע "אידעאלן", פילן זיי זיך מיט גארנישט ניט פארפליכטעט צו זיי אין זייער איינענעם פּריוואט און גע-זעלשאפטלאכן לעבן.

די אידישע שול ליינט אבער ארויף התחייבות׳ן אויף די עלטערן און אויף די טוער פערזעלאך.

אז מען דערציט די קינדער אין א אידישער קולטורעלער אטמאספערע, מוז מען שוין שאפן א קולטורעלע סביבה פאר זיך אליין, כדי ניט אפּצושטיין פון די קינדער.

אז מען לערנט די קינדער צו רייבן אר-דיש, מוז אליין אנהויבן באציען זיך מער קולטורעל צו דער שפּראך, מדקדק זיין אויף איר ריינקייט און באַרייכערן. דעם איינענעם ווערטער אוצר, כדי ניט פאר-שעמט צו ווערן פאר די קינדער.

און מען קאן ניט זיין קולטורעל, ניט באציענדיק זיך קולטורעל צו דער שפּראך וועלכע מען רעדט.

* * *

וואס האבן אויפגעטאן די אידישע שו-לען פאר די 20 יאר פון זייער עקזיס-טענץ דא אין לאנד?

דאס איז ערשט געווען דער פּראָבעצע פון געבורט. וואס זיי האבן אויפגעטאן און וועלן אויפטאן פאר׳ן יונגן דור וועלן מיר ערשט שפּעטער זעען.

אבער וואס זיי האבן אויפגעטאן פאר דעם עלטערן דור זעען מיר שוין: וואס שטארקער די שול באוועגונג איז א שטאט אלץ אינטערעסיווער דאס אידישע געזעל-שאפטלאכע און קולטורעלע לעבן.

אט האט איר ביישפּילן פאר אייערע אויגן:

ווינניפעג, און איצט אויף קאלגארי.

אנב - אורחא

פון מארק

די פּרץ שול אין קאלגארי

פאר מיר ליגט א נאר-וואס דערשינע-נער בולעטין פון דער י. ל. פּרץ שול פון קאלגארי.

די שול איז איצט פונקט צוויי מיט א האלבן יאר אלט, און אט וואס זי פאר-מאגט, לויט׳ן בולעטין:

הונדערט קינדער. — א גרויסע צאָל פאר אזא פארהע׳לטנמעסיק קליינעם אי-דישן ישוב.

א קינדער-גארטן.

א טאג-שול (אידיש און ענגליש), דער-ווייל פון איין קלאס.

אן אוונט-שול.

א קינדער ביבליאטעק.

א קינדער ארקעסטער און קינדער קלר-בען.

א וואכנ צייטונג און אנדערע איינריכ-טונגען פאר׳ן קינדערשן גייסטיקן אויס-לעבן זיך אין שול.

א "יוגנט רינג" קלוב, פון 45 בחורים און מיידלאך אין עלטער פון 17-18 יאר, — אזעלכע, וואס זיינען ניט דער-צוינגן געווארן אין קיין אידישער שול, און וואס האבן דערפילט, אז זיי פעלט דער שליסל צו דער אידישער קולטור און צום אידישן פאלקס-לעבן. זיי לעבן זיך איצט אויס אין דער שול אטמאספערע.

* * *

דאס איז אבער בלויז איין זייט פון דער שול טעטיקייט, — איך האב בכיון אויסגעטיילט אלץ וואס האט צו טאן מיט דער דעריציאונג פון׳ם יונגן דור אין א אזאונדערער קאטעגאריע, כדי דערנאך צו באַ-טאנען, אז, ווי גרויס דער אויפטאן אויף אט דעם געביט זאָל ניט זיין, אין עס אבער פארט בלויז איין טייל פון דער שול טעטיקייט.

די שול איז אויך א שול פאר דערוואך-סענע... אין איר אן איר ארט איר האט זיך געשאפן א קולטורעלע אטמאספערע, אין וועלכער די טאטעס און די מאמעס לעבן זיך גייסטיק אויס.

ארום שול זיינען דא אוונט קורסן פאר דערוואקסענע.

ארום איר איז דא א מוטער-פאראיין, וועלכער ארבעט פאר דער שול און גלייך-צייטיק אויך פאר דער גייסטיקער אנט-וויקלונג פון די מיטגלידערנס.

ביים פּרידאינסטיטוט האט זיך געגריינ-דעט א אידישע קולטור געזעלשאפט, א ביבליאטעק, א דראמאטישע סעקציע, א געזאנגס פאראיין.

די שול האט אריינגעבראכט א שטראם פון קולטורעלן לעבן אין אט דעם פאר-וואר־פעגעס אידישן וואנקל.

דארטן וואו מיט 2½ יאר צוריק איז כמעט ווי געווען א מדבר, קאכט איצט און ברויזט מיט לעבן, — מיט א אי-דישן קולטורעלן לעבן.

* * *

אנב האט דאס הייפעלע אירן פון קאל-גארי דערווייל דער צייט אויסגע-בויען א פּראָבטפּולע שול געביידע וואס האט זיי געקאסט ארום דרייסיק טויזנט דאלאר, — אפשר דיי פיינסטע אידישע שול געביידע (אויב ניט די גרעסטע) אויפ׳ן קאנטינענט.

די שול האט א יערלאכן בודזשעט פון זיבן טויזנט דאלאר, וואס ווערט בלויז א קליין בייטראג פון שכר-למוד. אמעריקאנס ווערט עס געדעקט פון׳ם טוער דורך פּרוויזאָטע ביישטייער רונגען און אונטערנעמונגען.

די שול האט ניט לאנג אריינגעגעבן שוין אפילו א האפלונג פון קינדערשע אין זייער איינענעם פּריוואט און גע-זעלשאפטלאכן לעבן.

די אידישע שול ליינט אבער ארויף התחייבות׳ן אויף די עלטערן און אויף די טוער פערזעלאך.

אז מען דערציט די קינדער אין א אידישער קולטורעלער אטמאספערע, מוז מען שוין שאפן א קולטורעלע סביבה פאר זיך אליין, כדי ניט אפּצושטיין פון די קינדער.

אז מען לערנט די קינדער צו רייבן אר-דיש, מוז אליין אנהויבן באציען זיך מער קולטורעל צו דער שפּראך, מדקדק זיין אויף איר ריינקייט און באַרייכערן. דעם איינענעם ווערטער אוצר, כדי ניט פאר-שעמט צו ווערן פאר די קינדער.

און מען קאן ניט זיין קולטורעל, ניט באציענדיק זיך קולטורעל צו דער שפּראך וועלכע מען רעדט.

* * *

וואס האבן אויפגעטאן די אידישע שו-לען פאר די 20 יאר פון זייער עקזיס-טענץ דא אין לאנד?

דאס איז ערשט געווען דער פּראָבעצע פון געבורט. וואס זיי האבן אויפגעטאן און וועלן אויפטאן פאר׳ן יונגן דור וועלן מיר ערשט שפּעטער זעען.

אבער וואס זיי האבן אויפגעטאן פאר דעם עלטערן דור זעען מיר שוין: וואס שטארקער די שול באוועגונג איז א שטאט אלץ אינטערעסיווער דאס אידישע געזעל-שאפטלאכע און קולטורעלע לעבן.

אט האט איר ביישפּילן פאר אייערע אויגן:

ווינניפעג, און איצט אויף קאלגארי.

FRIDAY MAR

Classified S
FOR RE
NOKOMIS BU
THE J. McDIARMI
201 Nokomis Bldg.
SITUATION W
Business Oppor
SCOTT REALTY
11 C.P.R. Office Bldg.

פּלוטיקע שלאכטן צווישן מוסולסאָ-נער און הינדוסן הערן ניט אויף

60 טויזנט דעלעגאטן קומען צום אינדישן נאציאנאלן קאָנגרעס אין קאראטשי

אלאהאבאד, אינדיע, מארט 30. — לויט א באריכט פון קאנגאר האבן זיך די מוסולמאנישׁ-אינדישע ראיאטן וואס זיינען אויסגעבראכן אין שטאט לעצטע היינט אין דזשענעראל האספּיטאל, אין על-טער פון 62 יאר.

דער פארשטארבענער איז געקומען אין ווינניפעג אין 1888. ער לאזט איבער 5 זין: מאוועס, סעם, הערי, לעאָן און בען און 2 טעכטער: מרס. ל. גאלדבערג און מרס. הע-רי פינקלמאן.

זיין לויה קומט פאר מארגן (דינסטאג) 2 אזייגער ביי׳טאג פון 406 רוויזער עוו׳ני. ער וועט באערדיקט ווערן אויפן שערי צדק בית עלמין.

ל. בערנער געשטאָרבן

ה׳ לייזער בערנער, איינער פון די עלט-סטע תושבים אין ווינניפעג, איז געשטאָרבן היינט אין דזשענעראל האספּיטאל, אין על-טער פון 62 יאר.

דער פארשטארבענער איז געקומען אין ווינניפעג אין 1888. ער לאזט איבער 5 זין: מאוועס, סעם, הערי, לעאָן און בען און 2 טעכטער: מרס. ל. גאלדבערג און מרס. הע-רי פינקלמאן.

זיין לויה קומט פאר מארגן (דינסטאג) 2 אזייגער ביי׳טאג פון 406 רוויזער עוו׳ני. ער וועט באערדיקט ווערן אויפן שערי צדק בית עלמין.

באזונדער פון די פּאראייניקטע שטאטן קיין קאנא-דע דארפן האבן מיט זיך געענג געלט

מאנטרעאל. — לעצטנס זיינען פארגע-קומען מערערע פאלן, וועלן אמעריקאנער בירגער, וועלכע זיינען געפארן אויף פסח צו זייערע קרובים אין קאנאדע, זיינען ביי די גרענציאן פארהאלטן געווארן, ווייל זיי האבן געהאט מיט זיך לעבערלאך קליינע סומען אין מזומנים פאר צוציינג די קאנאדער גרענעץ באאמטע.

דער קאנאדער אידישער אימיגראנטן הילפס פאראיין ווארנט דעריבער אלע די, וועלכע פארן פון די פּאראייניקטע שטאטן אין קאנאדע, באזונדערס גאנ-צע פאמיליעס, אז זיי דארפן האבן מיט זיך געלט, געענג אויף אויסצוהאלטן זיך מיט זייערע באגלייטערס די גאנצע צייט פון זייער אויפהאלט זיך אין קאנאדע.

אט די טעג האט זיך געטראָפן א פאל מיט א אידן, אז אמעריקאנער בירגער וועלכער איז געפארן אין זיין איינענעם אוטאמאביל מיט זיין ווייב און 2 קינ-דער צו א פארברייטענען אין מאנטרעאל צו זאמען מיט זיינע עלטערן. ער איז פאר-האלטן געווארן פון קאנאדער אימיגראַ-ציע באאמטע אין ראוזספּאינט עס עס האט געגומען עטלאכע טעג ביז דער מי-ניסטער אליין האט דערלויבט זיי אריינ-צולאזן. דאס איז געווען דערפאר, ווייל דער מאן האט ניט געוואלט ארומפאָרן מיט מזומן געלט אין קעשענע, הגם ער האט נעהאט געלט אין באנק און פאר די קאנאדער אימגראציע באאמטע איז ניט געווען קיין שום תירץ.

אמעריקע פלאנט נאך אלץ צו באַ-שריינקען קאנאדער אימיגראציע

וואשינגטאן, ד. ק., מארט 30. — אין די שטאטן ווערט נאך געפלאנט צו באַ-שריינקען די אימיגראציע בכלל און די קאנאדער אימיגראציע בפרט. און אויף דער קומענדיקער סעסיע פון׳ם קאנגרעס וועט די קאנאדער אימיגראציע וואַרשיינ-לאך באשריינקט ווערן צו 4,000 א יאר.

סענאטאר הערים, דעמאקראט, פון דזשארדזשיא, האט אנאנסירט, אז אויף דער קומענדיקער סעסיע וועט ער רעקאָ-מענדירן צום סענאט צו שניידן די אימי-גראציע אויף 90 פּראָצענט. אין לאנד, זאגט ער, זיינען דא איצט ארום זעקס מיליאָן ארבעטסלאָזע, און צווישן 5 און 10 פּראָצענט ארבעטער וואס ארבעטן בלויז א טייל פון זייער צייט. און עס איז א שאנד, זאגט דער סענאטאר, וואס איסלענדער ווערט דערלויבט אין אזא צייט צו קומען אין לאנד און ארבעטן פאר נידעריקערע שכירות, ארויסרייסנדיק דעם שטיקל ברויט פון די אמעריקאנער ארבע-טער.

ארבעטס סעקרעטאר דאוק האט אנאנ-סירט, אז אן אנטשייידונג פון׳ם הויכן גע-ריכט וועט מעגלאך מאכן צו דעפּאָרטירן פון לאנד 100 טויזנט געוועזענע מאטראסן וואס זיינען אריינגעקומען אין לאנד אויף אן אומעגעזעצלאכן אופן. אויב זיי האבן דא ארבעט און זיי זאָלן איצט דעפּאָר-טירט ווערן, וועט דאס פארלייכטערן די ארבעטסלאָזיקייט אויף אנדערהאלבן פּראָ-צענט, און עס קאן דערפאר זיין, אז מיט-לען זאָלן אנגענומען ווערן זיי צו דעפּאָר-טירן.

אמעריקע פּלאנט נאך אלץ צו באַ-שריינקען קאנאדער אימיגראציע

וואשינגטאן, ד. ק., מארט 30. — אין די שטאטן ווערט נאך געפלאנט צו באַ-שריינקען די אימיגראציע בכלל און די קאנאדער אימיגראציע בפרט. און אויף דער קומענדיקער סעסיע פון׳ם קאנגרעס וועט די קאנאדער אימיגראציע וואַרשיינ-לאך באשריינקט ווערן צו 4,000 א יאר.

סענאטאר הערים, דעמאקראט, פון דזשארדזשיא, האט אנאנסירט, אז אויף דער קומענדיקער סעסיע וועט ער רעקאָ-מענדירן צום סענאט צו שניידן די אימי-גראציע אויף 90 פּראָצענט. אין לאנד, זאגט ער, זיינען דא איצט ארום זעקס מיליאָן ארבעטסלאָזע, און צווישן 5 און 10 פּראָצענט ארבעטער וואס ארבעטן בלויז א טייל פון זייער צייט. און עס איז א שאנד, זאגט דער סענאטאר, וואס איסלענדער ווערט דערלויבט אין אזא צייט צו קומען אין לאנד און ארבעטן פאר נידעריקערע שכירות, ארויסרייסנדיק דעם שטיקל ברויט פון די אמעריקאנער ארבע-טער.

ארבעטס סעקרעטאר דאוק האט אנאנ-סירט, אז אן אנטשייידונג פון׳ם הויכן גע-ריכט וועט מעגלאך מאכן צו דעפּאָרטירן פון לאנד 100 טויזנט געוועזענע מאטראסן וואס זיינען אריינגעקומען אין לאנד אויף אן אומעגעזעצלאכן אופן. אויב זיי האבן דא ארבעט און זיי זאָלן איצט דעפּאָר-טירט ווערן, וועט דאס פארלייכטערן די ארבעטסלאָזיקייט אויף אנדערהאלבן פּראָ-צענט, און עס קאן דערפאר זיין, אז מיט-לען זאָלן אנגענומען ווערן זיי צו דעפּאָר-טירן.

אידישע סטודענטן אויס-געשלאָסן אויף קלאגע פון קאָמוניזם

(ספּעציעל פאר "דאס אידישע וואָרט")

פראג, טשעכאָסלאָוואקיע, מארט 30 (איטא). — פינף אויסלענדישע אידישע סטודענטן זיינען דא נעכטן אויסגעוויזן געווארן פון לאנד, אויף דער קלאגע פון קאָמוניסטישע טעטיקייטן.

די סטודענטן זיינען ארעסטירט געווארן דעם 25טן פעברואר און זיינען ביז איצט נעהאלטן געווארן אין געפענגניש, כאָטש עס איז פעסטגעשטעלט געווארן, אז קיין פון זיי זיינען גאר צייטנסטן, און קיין אנדערע דריי זיינען ניט געווען קיין שום באווייזן אז זיי זאָלן האבן באשעפטיקט זיך מיט קאָמוניזם.

—(::)—

לאנדאן, מארט 30 (איטא). — די ענג-לישע קענינן מערי, האט געעפנט דעם קינ-דערהיים פאר וועלכן לארד מעלטשעט האט ביינגעשטייערט 130,000 דאלאר. די קינדער היים טראגט דעם נאמען פון לארד מעלטשעטס פרוי "וואיאלא מעלטשעט.

צוויי הינע אידישע תושבים פּלוצלונג געשטאָרבן פרייטאג און שבת

אברהם דיין געשטארבן פרייטאג אין עלטער פון 57 יאר, יהודה לייב אסטראָוו שטארבט פון הארץ אטאקע שבת פרי

צוויי לויות נעכטן בייטאג האבן גע-מאכט א שווערן רושם אין נארט-ווינניפעג. אין ביידע פאלן זיינען די טויט-פאלן ג

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—62 213
Winnipeg — Manitoba

א גוט וואָרט פאַר די איינגעוואַנדערטע

פאַר די לעצטע יאָרן זיינען מיר געוויינט געוואָרן צו הערן אין דער עפנטלאַכקייט אַלערליי פאַרלויטמדונגען קעגן די "אויסלענדער", דאָס הייסט, די איינגעוואַנדערטע בירגער אין לאַנד. די אַנטי־אימיגראַנטישע פּראָפּאַגאַנדע וואָס ווערט כסדר אָנגעפירט האָט געבראַכט גאַנץ ממשות'דיקע רעזולטאַטן: די אימיגראַציע איז אַרץ מער אין מער באַשריינקט געוואָרן, און די שטימונג קעגן די "אייסלענדער" איז אַזוי פאַרגיפטעט געוואָרן, אַז מיר זעען איצט ווי אין מאַנטרעאַל פירן אַרבעטסלאָזע דורך פינגלאַכע דעמאָנסטראַציעס קעגן פירמעס וואָס באַשעפטיקן "אויסלענדער". — כאָטש דער פאַקט איז, אַז די איינגעוואַנדערטע טראָגן אויף זייערע פלייצעס די שווערסטע לאַסט פון דער אַרבעסלאָזיקייט, באַפרייענדיק פון איר אויף אַזויפיל די איינגעבאָרענע אַרבעטער.

מיר דאַרפן אָבער פאַרט ניט אַריינפאַלן אין צופיל פעסימיזם און מיינען, אַז די שנאה צום אימיגראַנט איז דאָ מאַקע אַן אַלגעמיינע און אַז ער האָט דאָ שוין מער קיין גוטע פריינט ניט. מיר האָבן, אַדרבא, אורזאַכן צו גלויבן, אַז דער איידעלער גייסט פון קאַנאַדע, וואָס האָט אַמאָל געהאַלטן אָפן דאָס לאַנד און האָט אויפגענומען גאַסטפריינטלאַך יעדן נערונד'ניק וואָס איז געקומען צו אירע ברעגן, לעסט נאָך און אַרבעט אין דער שטיל. און ס'איז בלויז דערפאַר ווייל די פינסטערע כחות קאָנען העכער שריינען און אַפּעלירן צו די נידעריקערע אינסטינקטן וואָס זיינען דערוועקט געוואָרן פון דער מלחמה, וואָס זייער שטים הערט זיך העכער. און וואָס זייערע העצעס ברייינגען דערווייל רעזולטאַטן.

פון צייט צו צייט דערהערט זיך אָבער אויך די שטים פון דער בע־סערער קאַנאַדע. — אַ שטים פון טאָלעראַנץ און פריינטשאַפט צום אַזוי גערופענעם אויסלענדער, וועלכער האָט מיט'ן שווייס פון זיין פּנים, מיט זיין מאַרך און זיינע מוסקולן אַזויפיל אויפגעטאָן פאַר'ן אויפבוי פון'ס לאַנד.

אַזאַ שטים האָבן מיר דאָ די טעג געהערט פון דר. דזשאָן מעקעי, פּרינציפּאַל פון מאַניטאָבאַ קאָלעדזש. אין אַ רעדע אין נאָקס טשוירטש. ער איז געווען איינער פון די ריכטער אין דעם קאָנטעסט פון אויסלענדישע ישו־בים אין מערב קאַנאַדע, דורכגעפירט פון די קאַנאַדער נאַציאָנאַלע אייזנבאַ־נען. ער האָט זיך צוגעקוקט צום לעבן פון די איינגעוואַנדערטע און צו זייערע דערגרייכונגען דאָ אין לאַנד. און ער האָט זיך איבערצייגט אין דעם גרויסן בייטראַג וואָס זיי האָבן געמאַכט אויף אַלע געביטן פון קאַנאַדער געזעלשאַפטלאַכן: קולטורעלן, פּאָליטישן און עקאָנאָמישן לעבן.

דער חשוב'ער לעקטאָר האָט זיך מודה געווען, אַז ער האָט אַמאָל באַלאַנגט צו די וואָס האָבן געדייגט אַן קאַנאַדע האָט געמאַכט אַ טעות אַריינצולאָזן אין לאַנד מענטשן פון פרעמדע נאַציאָנאַליטעטן. ער האָט אָבער גרינדלאַך געענדערט זיין מיינונג און ער איז איבערצייגט, אַז די דאָזיקע מענטשן קאָנען מאַכן די פיינסטע בייטראָגן צום נאַציאָנאַלן לעבן פון קאַנאַדע.

דר. מעקעי האָט אין זיין לעקציע קאַטעגאָריש אָפּגעלייקנט די טעאָ־ריע, אַז דער צוזאַמענמיש פון פעלקער דאָ קאָן שעדיקן דער אַנגלאָ־סאַקסישער ראַסע. ער איז איבערצייגט, אַז דאָס איז אַ געזונטע דערשיינונג. די אַנגלאָ־סאַקסן זיינען דאָך אַליין אַ צוזאַמענמיש פון פאַרשיידענע פעלקער, און "אויב מיר זיינען עטעריי צו אונזער אויפגאַבע ווי אַנגלאָ־סאַקסן, דאַרפן מיר דערמוטיקן די ווייטערדיקע צוזאַמענמישונג פון ראַסן אין קאַנאַדע. פון וועלכער עס וועט מיט דער צייט אַנטוויקלט ווערן אַ סך אַ פיינערע ראַסע, ווי ווען מיר זאָלן באַשריינקען אונזער איינוואַנדערונג בלויז צו מענטשן פון די ברטישע אינזלען".

דר. מעקעי האָט אויך שאַרף אַטאַקירט די געוויינהייט צו באַצייכע־נען די איינגעוואַנדערטע בירגער מיט'ן נאָמען "אויסלענדער". — "יעדער איינער וואָס ווערט געבאָרן אין קאַנאַדער אָדער וואָס נעמט אָן די קאַנאַדער בירגערשאַפט, איז מער ניט קיין אויסלענדער". — האָט ער געזאָגט. — "עס טאָרן אין קאַנאַדע ניט זיין קיין ביגער פון צוויי קאַטעגאָריעס.

דר. מעקעיס שטים, גלויבן מיר, איז די שטים פון דער עכטער קאַנאַ־דע, וועלכע איז לעצטנס פאַרשריען געוואָרן פון דר שרייענדיקע שטימען פון אַ ביישאָפּ לאַידס, וועלכע אָפּעלירן צו די נידעריקערע געפילן און וועל־כע געוויינען דערפאַר אַנהייגנגער צווישן מענטשן וואָס קאָנען ניט דעם איינ־געוואַנדערטן אָדער וואָס טראַכטן זיך בכלל ניט אַריין אין פראַנגן.

קאַנאַדע פאַנגט ערשט אָן צו שרייבן איר געשיכטע, און זי קאָן ניט ווייטער וואַכסן און אַנטוויקלען זיך אָן אַ גרויסן צופלוס פון מענטשן. דאָס וועלן מוזן פריער אָדער שפּעטער דערזעען אַלע בעסערע מענטשן פון קאַנאַ־דע, אפילו די, וואָס לאָזן זיך איצט פאַרפירן פון די דעמאַגאָגישע היסטערי־שע געשריינען פון די אימיגראַנטן שונאים.

דאָס צוקונפט איז מיט די דר. מעקעיס. — יענע ערלאַכע און אמת'ע פּאַטריאָטן, וואָס וועלן זעען קאַנאַדע אַ גרויס און גלוקלאַך לאַנד, וואו מענטשן פון אַלע לענדער און אַלע פעלקער קאָנען מאַכן זייערע היימען און מיט גע־מיינשאַפטלאַכע כחות בויען דאָס לאַנד.

זייער שטים איז באַשיידן, ניט־שרייענדיק, — ווייל דאָס איז די שטים פונ'ס אמת. און אָט דער שטים פון טאָלעראַנץ און ברייטהאַרציקייט באַ־לאַנגט די צוקונפט.

די פרויען אין קוועבעק

פון אַלע פּראָווינצן אין קאַנאַדע פאַרבלייבט קוועבעק די איינציקע, וואָס זאָגט זיך עקשנות'דיק אָפּ פון געבן די פרויען פּאָליטישע רעכט. די פאַרשיידענע פאַוזכן וואָס זיינען געמאַכט געוואָרן אויף דעם געביט זיינען כסדר דורכגעפאַלן. ערשט לעצטע וואָך די קוועבעקער לעגיסלאַטור דורכגעוואָרפן מיט צוויי שטימען צו איינס אַ ביל צו געבן די פרויען פון דער פּראָווינץ וואָר־רעכט. און מיט אַ טאָג שפּעטער האָט די לעגיסלאַטור נידערגעשטימט אַ פאַרשלאָג צו געבן אין דער פּראָווינץ דאָס רעכט צו פרוי־ען צו פּראַקטיצירן אַדוואָקאַטור.

דאָס האָט וואַרשיינלאַך אין אַ געוויסער מאָס צו טאָן מיט דער ספּע־ציעלער באַציאונג פון פראַנצויזן צו דער פרוי. וועלכע זיי באַטראַכטן ניכער ווי אַ ליאַלקע, איידער אַ גלייכן מענטש מיט'ן מאַן. דער פאַקט איז, אַז פראַנק־רייך איז אין דער דאָזיקער הינזיכט אויך. אָן אויסנאַם: די פראַנצויזישע פרויען האָבן נאָך ניט געקראָגן קיין פּאָליטישע רעכט. בעת די פרויען אין כמעט אַלע אַנדערע אייראָפּייאישע לענדער האָבן פאַר זיך אויסגעקעמפט אַזעלכע. די פראַנצויזישע פרוי אַליין זעט אויס צו זיין צופרידן מיט איר פּאָ־זיציע, און זי מאַכט אפילו ניט קיין געהעריקע אַנשטריינגונג אויסצוקעמפן פאַר זיך גלייכהייט מיט'ן מאַן.

אָבער אינ'ם פאַל פון קוועבעק האָט עס קאָנטיק אויך זייער פיל צו טאָן מיט דעם שטאַרקן איינפלוס וואָס די קאַטוילישע קירך איבט אויס אויף דער פּאָליטיק פון דער פּראָווינץ.

די קירך, כידוע, איז פאַראינטערעסירט אין דעם, אַז די פרוי זאָל ניט האָבן קיין אינטערעסן אויסער דעם קינדער־צימער און דער קיך. אַזאַ פרוי איז פאַר דער קירך אַמאָליקסטן צו האַלטן אונטער איר איינפלוס. און זי ווערט דער שטאַרקסטער זייל פון דער קירך. די פרוי וואָס הייבט זיך אָן עוסק'ן מיט פּאָליטיק ווערט שוין במילא אַ שלעכטע קירך־באַזוכערן.

די פרויען פון קוועבעק, אויף ווייסל זיי זיינען אַליין פאַראינטערעסירט צו קריגן פּאָליטישע רעכט. וועלן דערפאַר נאָך דאַרפן לאַנג אין שווער קעמפן פאַר אַזעלכע.

ענגלישער "ברית-שלום" פאַרהאַנדלט מיט די אַראַבער

(א בריוו פון לאָנדאָן)

פון א. ז. פען

שלום מיט די אַראַבער איז די פראַ־לעם פון טאָג ביים ענגלישן אידענטום, גרופּן אין דייטשלאַנד און אין אַרץ־ישראל האָבן שוין יאָרן לאַנג פּאַלעמי־זירט איבער דער פראַגע, ס'איז איז אַבער געבליבן ביי פּאַלעמיק, ריין אַקאַ־דעמישע דיסקוסיעס אויפן שווערן און קאָנפליצירטן דייטשן שטיינער. מיט איין מאָל איז אַבער דער פראַגע געוואָרן אויס אַקאַדעמיש און האָט זיך פאַרוואַנ־דעלט אין דער אַקטועלסטער און פּראַק־טישסטער פראַגע פון טאָג, ווי נאָר די פאַרהאַנדלונגען מיט דער ענגלישער רע־גירונג האָבן זיך פאַרענדיקט אין דער שווער פונקט פון די אידישע אינטערעסן גלייך אַריבערגעטראָגן געוואָרן פון דער ענגלישער רעגירונג אויף די אַראַבער.

וואָס האָט אַ רעוולטאַט פון אַן אומ־געלונגענע פאַרהאַנדלונגען, אַ פאַרוויי־פעלטער צושטאַנד אין וועלכן מען זוכט פיבעריש נייע דרכים, אָדער איז. דאָס אַ דורכגעטראַכטער און פאַרזיכטיק גע־פּלאַנטער וויטער'דיקער שריט אין פּראָ־גרעס פון דער ציוניסטישער אַרבעט?

אין דער פראַגע עקזיסטירט איצט די גרעסטע חלוקי דעות. און איר אויסטיי־טשונג איז געוואָרן דער ברען פונקט אין די פראַגראַמען פון אַלע ציוניסטישע גרד־פירונגען.

ענגלענדער זיינען בטבע פּראַקטיש און שטיינען אין פולשטענדיק קענזנזאַץ צו די דייטשע טעאָרעטיקער. ס'איז אפשר דערביבער דער "צייכן פון דער שעה" וואָס ענגלישע אידן האָבן מיט אַמאָל זיך אַזוי אקטיוו פאַראינטערעסירט מיט דער אַראַבישער פראַגע אין אַרץ־ישראל.

— 1 —

פּראָמינענטע ציוניסטן אין לאָנדאָן זיינען מיט אַמאָל איבערצייגט געוואָרן אַז שלום מיט די אַראַבער מוז דער־גרייכט ווערן: די איינפאַכע פון דער ענג־לישער רעגירונג מוז פאַרלייכטערט ווערן; די אידן אַליין מוזן אַריבערגיין פון מח־שבה לטעשה: יאָרן לאַנג האָבן די אידן מאַניפעסטירט אין ווערטער אַז זיי וויל־ן שלום מיט די אַראַבער, זאָלן זיי צייגן וואָס זיי קאָנען דערגרייכן; די ענגלישע רעגירונג קאָן ניט העלפן דעם אויפבוי פון דער אידישער נאַציאָנאַלער היים, כל זמן זיי דאַרפן קאָנצעסיעס אַנ־ערגיע און מאַביליזירן די נאַצע פון אַרץ־ישראל'דיקע אַדמיניסטראַציע. כדי צו האַלטן דעם גלייכגעוויכט צווישן אַ־דישע און אַראַבישע סכסוכים...

אַזוי טענה'ט מעאוצע אין די ציוניס־טישע קרייזן אין לאָנדאָן.

גראָדע נאָך מאַקדאָנאַלד'ס בריוו צו דר. וויצמאַנען, וועלכן מען האָט באַ־טראַכט אַלס ציוניסטישן זיג, ווערט די טענדענץ שטאַרקער צו פאַרהאַנדלען מיט די אַראַבער. גראָדע איצט, צווישן די פאַרהאַנדלונגען מיט דער רעגירונג פאַרט וויצמאַן קיין אַרץ־ישראל. אַלס פאַרביי־דונג צום דערפאָלג פון דעם צווייטן טייל פון די פאַרהאַנדלונגען ווערט געשטעלט די פאַרשטענדיקונג מיט די אַראַבער.

און צו דער שטיקל אַרבעט האָט מען זיך געגנומען.

— 2 —

אַ נייע גרופּע, פון זייער אינפלוסריי־כע אידישע און ניט אידישע פּערזע־לאַכקייטן איז געשאַפן געוואָרן אין לאָנ־דאָן מיט דער אויפגאַבע צו דערגרייכן אַ פאַרשטענדיקונג מיט די אַראַבער. רופט די גרופּע חלילה ניט אָן "ברית שלום", כאָטש די פּראָגראַם איז כמעט די זעל־בע. ווייסן זיי אַבער אַז דער נאָמען אין פאַרהאַסט אין דער אידישער וועלט, זיי־נען זיי אַ גרופּע בלי שם, אָן אַרגאַניזאַ־ציע אָן אַ נאָמען, וועלכע אַרבעט אין דער שטיל אָן פּובליסיטי און אָן פּראָ־פּאַגאַנדע. מען קאָן אפילו גיין ווייטער און זאָגן אַז די גרופּע פירט אַן איר אַר־בעט בעהעמיס, ווייל אין לאָנדאָן גופא וויסן נאָר יחידי סגולה פון איר עקזיס־טענץ.

אַ מיטגליד פון דער גרופּע באַלייט איצט דר. וויצמאַנען אין זיין רייזע קיין אַרץ־ישראל. נאָך צוויי מיטגלידער פון דער גרופּע זיינען איצט טעלעגראַ־פיש אַרויסגערופן געוואָרן צו קומען קיין אַרץ־ישראל. אַלזאָ אין דער שטיל אַר־בעט מען יאָ, און זאָגאַר זייער אינטענ־סיוו, און וואָס ס'איז אפשר נאָך וויכטיי־קער איז, אַז די גרופּע שיינט צו אַרבעטן אויב ניט מיט דער חסכמה, יערנפאַלס מיט דעם וויסן פון דר. וויצמאַן.

אין דער אמת'ן דאַרף מען טאַקע די גרופּע ניט פאַרוועקסלען מיט "ברית שלום". זיי זיינען ניט עקסטרעם, זיי ווילן ניט אַז די אידן זאָלן כסדר נאַכ־געבן; זיי שטרעבן צו באַאיינפלוסן די אַראַבער אַז זיי זאָלן אָפּטרעטן פון דעם עקשנות'דיקן עקסטרעמיזם אויף וועלכן דער מופטי פון זיין חבר שטיינט איצט. אַלזאָ, די גרופּע איז טאַקע ברית שלום, אַרגאַניזירט ביי אידן, וועלכע זיי באַטראַכטן אַלס אַ אַנדערע אַראַבער. דערביבער דאַרפן זיי קיין נאָמען ניט, דערביבער אַרבעטן זיי שטיל, אָן צו לאָזונגען אָן אַן פּראָפּאַ־גאַנדע אויף דער רעגירונג פאַרט וויצמאַן קיין אַרץ־ישראל. אַלס פאַרביי־דונג צום דערפאָלג פון דעם צווייטן טייל פון די פאַרהאַנדלונגען ווערט געשטעלט די פאַרשטענדיקונג מיט די אַראַבער.

אין צו דער שטיקל אַרבעט האָט מען זיך גענומען.

— 3 —

לפּנים ווען איז דער מופטי דער פּי־רער פון אַלע אַרץ־ישראל'דיקע אַראַבער, אין זייער נאָמען רעדט ער. אין זייער נאָמען פּראָטעסטירט ער און אין זייער נאָמען שטעלט ער אולטימאַטום. די אַראַבישע אָפּאָזיציע צום מופטי אין צע־זייט און צעשפּרייט. ניט אין דער עפנט־לאַכקייט און ניט אין דער פּרעסע לאָזט מען זיי אַ וואָרט אויסרייד. אַז אָפּאַ־זיציע צום מופטי עקזיסטירט אַבער. דער אַראַבישער מיטלשטאַנד און די פּויערס מיטלשטאַנד און די פּויערס זיינען שוין מיד פון די אויפגעבלאָזענע מאַניפעסטאַציעס און באַיקאָטן. זיי זיי־נען אויסגעמאַטערט פון מלחמות, אויך זיי ווילן שלום, אויך זיי ווילן פאַר־שטענדיקונג.

אַט די כחות וויל די לאָנדאָנער גרופּע אַרגאַניזירן. לאָז מען ווייזן דער וועלט אַז ניט אַלע אַראַבער זיינען אַזעלכע פאַ־נאַטישע עקשנים ווי דער מופטי מיט זיין קליקע.

דאָס וויל די נייע גרופּע. אפשר זיינען זיי צו אָפּטימיסטיש, אפשר ווען זייע־רע באַמיאונגען און פאַרהאַנדלונגען זיך אויסלאָזן מיט גאָרניט. זיי זיינען טאַקע נאָך זיכער, ווי גרויס ס'וועט זיין זייער דערפאָלג; זיי גלויבן אַבער אַז די אויס־נאַבע פון דער איצטיקער שעה איז צו שטעלט אַזאַ מין באַדינגונג צו די ציו־ניסטישע פירער, אָדער איז דאָס בלויז אַ השערה פון געוויסע קרייזן — קאָן מען ניט זאָגן, אָבער ס'איז קלאָר אַז די השערה האָט אַ לאָגישן הינטערגרונד.

די אידן מוזן פאַר דער ענגלישער רע־גירונג דעמאָנסטרירן אַז ניט נאָר מיטן מויל ווילן זיי קאָאָפּעראַציע מיט די אַראַבער, נאָר אַז די ציוניסטישע עקזי־סטענץ האָט אונטערגענומען שריט צו דערגרייכן אַ פאַרשטענדיקונג. צו וואָס אָבער די אַנשטריינגונגען, דער פאַר־לוסט פון ענערגיע, ווען אין האַרצן ווייס יעדער איד אַז אַ פאַרשטענדיקונג מיט דעם מופטי איז אוממעגלאַך?

דאָ קומט אַריין די נייע גרופּע.

ניט מיט דעם מופטי פאַרהאַנדלען. נאָר אויסגעמאַטערט פון מלחמות, אויך זיי ווילן שלום, אויך זיי ווילן פאַר־שטענדיקונג.

אַט די כחות וויל די לאָנדאָנער גרופּע אַרגאַניזירן. לאָז מען ווייזן דער וועלט אַז ניט אַלע אַראַבער זיינען אַזעלכע פאַ־נאַטישע עקשנים ווי דער מופטי מיט זיין קליקע.

דאָס וויל די נייע גרופּע. אפשר זיינען זיי צו אָפּטימיסטיש, אפשר ווען זייע־רע באַמיאונגען און פאַרהאַנדלונגען זיך אויסלאָזן מיט גאָרניט. זיי זיינען טאַקע נאָך זיכער, ווי גרויס ס'וועט זיין זייער דערפאָלג; זיי גלויבן אַבער אַז די אויס־נאַבע פון דער איצטיקער שעה איז צו מאַכן נייע אַנשטריינגונגען און דערלייכ־טערן אַזוי ווייט ווי מעגלאַך די אַרבעט פון דר. וויצמאַן אויף דעם געביט פון אַ "ראָונד טייבל קאָנפערענץ" מיט די אַראַ־בער.

אַז דר. וויצמאַן וויל אַ "ראָונד טייבל קאָנפערענץ" איז שוין ביי היינט צו טאָג אַן אָפענער סוד. אפילו דער אָפיציעלער אָרגאַן פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, דער "העולם" דערט שוין וועגן דעם נאָנץ אָפן. דער ערשטער טייל פון די פאַרהאַנדלונגען האָט באַהאַנדלט פּרינציפּיעלע פראַגן וועגן אַ אידישער נאַציאָנאַלער היים. דאָס איז געווען אַ געביט אויף וועלכן די אידן אַליין האָבן געמוזט קעמפן מיט ענגלאַנד. איצט קו־מען פּראַקטישע פראַגן. דער צווייטער טייל פון די פאַרהאַנדלונגען, אויף וועלכן דער אַראַבער איז אַלץ מער אַריבערגעגאַנגען, איז אַ פאַר־לאַמענט, דאָ וועט דער פאַרלאַמענט מיט אַן אַראַבישער און ענגלישער מאַ־יאָריטעט באַקעמפן אַלע אידישע שטרע־בונגען.

דעם שטאַנדפּונקט פאַרטרעט נאָ־מיראַך ניט די נייע געשאַפענע ברית־שלום גרופּע. זיי ווילן אַבער אויך ניט פאַרראַטן דאָס אידישע פאַלק, זיי ווילן אויך ניט פאַרקויפן די אידישע רעכט. דער וועג אויף וועלכן זיי גייען איז אַ ריזיקאַנטער און אַ שווערער, און שווע־רע צווייפל אויסטירן אויב זייער אַר־בעט וועט געלונגען.

אַ ניט ציוניסטישער מיטגליד פון דער אידישער אַגענטור, וועלכער איז מיט אַ קורצער צייט צוריק דורכגעפאָרן לאָנ־דאָן, האָט מיר געזאָגט:

— ס'איז פאַראַן וועניק האָפענונג צו קומען צו אַ פאַרשטענדעניש מיט ציוניסטן — דר. וויצמאַן איז ניט איבער־צייגט, און פילע אידן זיינען ניט אי־בערצייגט. די ענגלישע רעגירונג וויל אַז די אידן זאָלן דעם וועג אויספּרובירן, מוז'מען דאָס דעריבער טאָן.

— ס'איז נויטיק אַז די ענגלישע רע־גירונג זאָל וויסן וואָס דער מופטי וויל און וואָס די אַראַבער ווילן. ס'איז נויט־טיק צו איבערצייגן אַז די אידן זיינען געווען גרייט צו פאַרהאַנדלען.

("איטאַ")

ידיעות פון דער אידישער קולטור-געזעלשאַפט

ה. נאַוואָק אויף אַן אַרגאַניזיר־טור

דער גענעראַל סעקרעטאַר פון דער אי־דישער קולטור געזעלשאַפט, ה. נאַוואָק געפינט זיך איצט אויף אַ טור פאַר אַר־גאַניזיר צוועקן און אין די אינטערעסן פונם אידישן ביכער־קלוב. זיין טור נעמט אַריין ראַטשעסטער, קליוולאַנד, דע־טראָיט, ווינדזאָר, טאָראָנטאָ, שיקאַגאָ און די קלענערע שטעט אַרום. ביז איצט איז ה. נאַוואָק געלונגען צו גרינדן אַ לאָקאַל פון דער אידישער נאַציאָנאַלער היים; כל זמן זיי דאַרפן קאָנצענטריר זייער גאַנ־צע עגערגיע און מאַביליזירן די גאַנצע אַרץ־ישראַל'דיקע אַדמיניסטראַציע, כדי צו האַלטן דעם גלייכגעוויכט צווישן אי־דישע און אַראַבישע סכסוכים...

אַזוי טענה'ט מעאוצע אין די ציוניס־טישע קרייזן אין לאָנדאָן.

גראָדע נאָך מאַקדאָנאַלד'ס בריוו צו דר. וויצמאַנען, וועלכן מען האָט באַ־טראַכט אַלס ציוניסטישן זיג, ווערט די טענדענץ שטאַרקער צו פאַרהאַנדלען מיט די אַראַבער. גראָדע איצט, צווישן די פאַרהאַנדלונגען מיט דער רעגירונג פאַרט וויצמאַן קיין אַרץ־ישראַל. אַלס פאַרביי־דונג צום דערפאָלג פון דעם צווייטן טייל פון די פאַרהאַנדלונגען ווערט געשטעלט די פאַרשטענדיקונג מיט די אַראַבער.

אין צו דער שטיקל אַרבעט האָט מען זיך גענומען.

— 2 —

אַ נייע גרופּע, פון זייער אינפלוסריי־כע אידישע און ניט אידישע פּערזע־לאַכקייטן איז געשאַפן געוואָרן אין לאָנ־דאָן מיט דער אויפגאַבע צו דערגרייכן אַ פאַרשטענדיקונג מיט די אַראַבער. רופט די גרופּע חלילה ניט אָן "ברית שלום", כאָטש די פּראָגראַם איז כמעט די זעל־בע. ווייסן זיי אַבער אַז דער נאָמען איז פאַרהאַסט אין דער אידישער וועלט, זיי־נען זיי אַ גרופּע בלי שם, אָן אַרגאַניזאַ־ציע אָן אַ נאָמען, וועלכע אַרבעט אין דער שטיל אָן פּובליסיטי און אָן פּראָ־פּאַגאַנדע. מען קאָן אפילו גיין ווייטער און זאָגן אַז די גרופּע פירט אַן איר אַר־בעט בעהעמיס, ווייל אין לאָנדאָן גופא וויסן נאָר יחידי סגולה פון איר עקזיס־טענץ.

אַ מיטגליד פון דער גרופּע באַלייט איצט דר. וויצמאַנען אין זיין רייזע קיין אַרץ־ישראַל. נאָך צוויי מיטגלידער פון דער גרופּע זיינען איצט טעלעגראַ־פיש אַרויסגערופן געוואָרן צו קומען קיין אַרץ־ישראַל. אַלזאָ אין דער שטיל אַר־בעט מען יאָ, און זאָגאַר זייער אינטענ־סיוו, און וואָס ס'איז אפשר נאָך וויכטיי־קער איז, אַז די גרופּע שיינט צו אַרבעטן אויב ניט מיט דער חסכמה, יערנפאַלס מיט דעם וויסן פון דר. וויצמאַן.

אין דער אמת'ן דאַרף מען טאַקע די גרופּע ניט פאַרוועקסלען מיט "ברית שלום". זיי זיינען ניט עקסטרעם, זיי ווילן ניט אַז די אידן זאָלן כסדר נאַכ־געבן; זיי שטרעבן צו באַאיינפלוסן די אַראַבער אַז זיי זאָלן אָפּטרעטן פון דעם עקשנות'דיקן עקסטרעמיזם אויף וועלכן דער מופטי פון זיין חבר שטיינט איצט. אַלזאָ, די גרופּע איז טאַקע ברית שלום, אַרגאַניזירט ביי אידן, וועלכע זיי באַטראַכטן אַלס אַ אַנדערע אַראַבער. דערביבער דאַרפן זיי קיין נאָמען ניט, דערביבער אַרבעטן זיי שטיל, אָן לאָזונגען אָן אַן פּראָפּאַ־גאַנדע אויף דער רעגירונג פאַרט וויצמאַן קיין אַרץ־ישראַל. אַלס פאַרביי־דונג צום דערפאָלג פון דעם צווייטן טייל פון די פאַרהאַנדלונגען ווערט געשטעלט די פאַרשטענדיקונג מיט די אַראַבער.

אין צו דער שטיקל אַרבעט האָט מען זיך גענומען.

— 1 —

פּראָמינענטע ציוניסטן אין לאָנדאָן זיינען מיט אַמאָל איבערצייגט געוואָרן אַז שלום מיט די אַראַבער מוז דער־גרייכט ווערן; די איינפאַכע פון דער ענג־לישער רעגירונג מוז פאַרלייכטערט ווערן; די אידן אַליין מוזן אַריבערגיין פון מח־שבה לטעשה; יאָרן לאַנג האָבן די אידן מאַניפעסטירט אין ווערטער אַז זיי ווילן שלום מיט די אַראַבער, זאָלן זיי צייגן וואָס זיי קאָנען דערגרייכן; די ענגלישע רעגירונג קאָן ניט העלפן דעם אויפבוי פון דער אידישער נאַציאָנאַלער היים, כל זמן זיי דאַרפן קאָנצעסיעס אַנ־ערגיע און מאַביליזירן די גאַנצע אַרץ־ישראַל'דיקע אַדמיניסטראַציע. כדי צו האַלטן דעם גלייכגעוויכט צווישן אי־דישע און אַראַבישע סכסוכים...

אַזוי טענה'ט מעאוצע אין די ציוניס־טישע קרייזן אין לאָנדאָן.

גראָדע נאָך מאַקדאָנאַלד'ס בריוו צו דר. וויצמאַנען, וועלכן מען האָט באַ־טראַכט אַלס ציוניסטישן זיג, ווערט די טענדענץ שטאַרקער צו פאַרהאַנדלען מיט די אַראַבער. גראָדע איצט, צווישן די פאַרהאַנדלונגען מיט דער רעגירונג פאַרט וויצמאַן קיין אַרץ־ישראַל. אַלס פאַרביי־דונג צום דערפאָלג פון דעם צווייטן טייל פון די פאַרהאַנדלונגען ווערט געשטעלט די פאַרשטענדיקונג מיט די אַראַבער.

אין צו דער שטיקל אַרבעט האָט מען זיך גענומען.

— 3 —

לפּנים ווען איז דער מופטי דער פּי־רער פון אַלע אַרץ־ישראַל'דיקע אַראַבער, אין זייער נאָמען רעדט ער. אין זייער נאָמען פּראָטעסטירט ער און אין זייער נאָמען שטעלט ער אולטימאַטום. די אַראַבישע אָפּאָזיציע צום מופטי אין צע־זייט און צעשפּרייט. ניט אין דער עפנט־לאַכקייט און ניט אין דער פּרעסע לאָזט מען זיי אַ וואָרט אויסרייד. אַז אָפּאָ־זיציע צום מופטי עקזיסטירט אַבער. דער אַראַבישער מיטלשטאַנד און די פּויערס מיטלשטאַנד און די פּויערס זיינען שוין מיד פון די אויפגעבלאָזענע מאַניפעסטאַציעס און באַיקאָטן. זיי זיי־נען אויסגעמאַטערט פון מלחמות, אויך זיי ווילן שלום, אויך זיי ווילן פאַר־שטענדיקונג.

אַט די כחות וויל די לאָנדאָנער גרופּע אַרגאַניזירן. לאָז מען ווייזן דער וועלט אַז ניט אַלע אַראַבער זיינען אַזעלכע פאַ־נאַטישע עקשנים ווי דער מופטי מיט זיין קליקע.

דאָס וויל די נייע גרופּע. אפשר זיינען זיי צו אָפּטימיסטיש, אפשר ווען זייע־רע באַמיאונגען און פאַרהאַנדלונגען זיך אויסלאָזן מיט גאָרניט. זיי זיינען טאַקע נאָך זיכער, ווי גרויס ס'וועט זיין זייער דערפאָלג; זיי גלויבן אַבער אַז די אויס־נאַבע פון דער איצטיקער שעה איז צו מאַכן נייע אַנשטריינגונגען און דערלייכ־טערן אַזוי ווייט ווי מעגלאַך די אַרבעט פון דר. וויצמאַן אויף דעם געביט פון אַ "ראָונד טייבל קאָנפערענץ" מיט די אַראַ־בער.

אַז דר. וויצמאַן וויל אַ "ראָונד טייבל קאָנפערענץ" איז שוין ביי היינט צו טאָג אַן אָפענער סוד. אפילו דער אָפיציעלער אָרגאַן פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, דער "העולם" דערט שוין וועגן דעם נאָנץ אָפן. דער ערשטער טייל פון די פאַרהאַנדלונגען האָט באַהאַנדלט פּרינציפּיעלע פראַגן וועגן אַ אידישער נאַציאָנאַלער היים. דאָס איז געווען אַ געביט אויף וועלכן די אידן אַליין האָבן געמוזט קעמפן מיט ענגלאַנד. איצט קו־מען פּראַקטישע פראַגן. דער צווייטער טייל פון די פאַרהאַנדלונגען, אויף וועלכן דער אַראַבער איז אַלץ מער אַריבערגעגאַנגען, איז אַ פאַר־לאַמענט, דאָ וועט דער פאַרלאַמענט מיט אַן אַראַבישער און ענגלישער מאַ־יאָריטעט באַקעמפן אַלע אידישע שטרע־בונגען.

דעם שטאַנדפּונקט פאַרטרעט נאָ־מיראַך ניט די נייע געשאַפענע ברית־שלום גרופּע. זיי ווילן אַבער אויך ניט פאַרראַטן דאָס אידישע פאַלק, זיי ווילן אויך ניט פאַרקויפן די אידישע רעכט. דער וועג אויף וועלכן זיי גייען איז אַ ריזיקאַנטער און אַ שווערער, און שווע־רע צווייפל אויסטירן אויב זייער אַר־בעט וועט געלונגען.

אַ ניט ציוניסטישער מיטגליד פון דער אידישער אַגענטור, וועלכער איז מיט אַ קורצער צייט צוריק דורכגעפאָרן לאָנ־דאָן, האָט מיר געזאָגט:

— ס'איז פאַראַן וועניק האָפענונג צו קומען צו אַ פאַרשטענדעניש מיט ציוניסטן — דר. וויצמאַן איז ניט איבער־צייגט, און פילע אידן זיינען ניט אי־בערצייגט. די ענגלישע רעגירונג וויל אַז די אידן זאָלן דעם וועג אויספּרובירן, מוז'מען דאָס דעריבער טאָן.

— ס'איז נויטיק אַז די ענגלישע רע־גירונג זאָל וויסן וואָס דער מופטי וויל און וואָס די אַראַבער ווילן. ס'איז נויט־טיק צו איבערצייגן אַז די אידן זיינען געווען גרייט צו פאַרהאַנדלען.

("איטאַ")

ענגלישער "ברית-שלום" פאַרהאַנדלט מיט די אַראַבער

(א בריוו פון לאָנדאָן)

פון א. ז. פען

שלום מיט די אַראַבער איז די פראַ־לעם פון טאָג ביים ענגלישן אידענטום, גרופּן אין דייטשלאַנד און אין אַרץ־ישראל האָבן שוין יאָרן לאַנג פּאַלעמי־זירט איבער דער פראַגע, ס'איז איז אַבער געבליבן ביי פּאַלעמיק, ריין אַקאַ־דעמישע דיסקוסיעס אויפן שווערן און קאָמפּליצירטן דייטשן שטיינער. מיט איין מאָל איז אַבער דער פראַגע געוואָרן אויס אַקאַדעמיש און האָט זיך פאַרוואַנ־דעלט אין דער אַקטועלסטער און פּראַק־טישסטער פראַגע פון טאָג, ווי נאָר די פאַרהאַנדלונגען מיט דער ענגלישער רע־גירונג האָבן זיך פאַרענדיקט אין דער שווער פונקט פון די אידישע אינטערעסן גלייך אַריבערגעטראָגן געוואָרן פון דער ענגלישער רעגירונג אויף די אַראַבער.

וואָס האָט אַ רעזולטאַט פון אַן אומ־געלונגענע פאַרהאַנדלונגען, אַ פאַרוויי־פעלטער צושטאַנד אין וועלכן מען זוכט פיבעריש נייע דרכים, אָדער איז. דאָס אַ דורכגעטראַכטער און פאַרזיכטיק גע־פּלאַנטער וויטער'דיקער שריט אין פּראָ־גרעס פון דער ציוניסטישער אַרבעט?

אין דער פראַגע עקזיסטירט איצט די גרעסטע חלוקי דעות. און איר אויסטיי־טשונג איז געוואָרן דער ברען פונקט אין די פראַגראַמען פון אַלע ציוניסטישע גרד־פירונגען

איר קאָנט פאָרן פאַר 50c
פון אירגענד וועלכן טייל פון נאָרט ענד ביז צום צענטער פון שטאָט.
הערי לייאָן, מענערושער

מיט א בליו בוירד טעקסי
טעלעפאָנירט 24 521 און 24 511

1 טאָג
נעדיינקט אז מיר קאָנען אייך געבן באַדינונג אויב איר פאַרלאַנגט. דריי קליינינג
אין אַלע אייערע אָדער פאַרבן
נ. ב. פאַרבנאי, פאַנערושער
37 266, PERTH DYE WORKS LTD.

זינדיק בלוט

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

פון א. ר.

(פאָרזעצונג)

— פּאַפּאַ . . . די מרס. שטיינבעק איז נעקומען . . .

—וואָס ?

— זי וואַרט אין פראַנט צימער !

זיינע אויגן זיינען געוואָרן ווילד און זיין פּנים האָט זיך אָנגענומען. ער איז געוואָרן רויט ווי פייער, און מאָדנע — דער כּעס האָט זיין הארץ אַרומגענאָפּט ווי מיט צוואַנגען און עס האָט זיך געראַכט, אז אַט, אַט, און דאָס הארץ וועט זיך צוזאַמענדרעהן און צו דער זעלבער צייט, האָט עס דערוועקט אין אים א באַהאַלטענע פרייד. הייסט עס : סילוויאַ האָט חרטה . . . ער האָט זיך געגעבן א זעץ אויף אַן ס'איז אים שווער געוואָרן צו אַטעמען. עפּעס אין האַרצן ביי אים האָט זיך פאַרשפּאַרט און ער האָט געצויגן דעם אָטעם מיט אַן אָפּענעם מויל, ער ציט און קאָן קיין לופט נישט אַריינציען . . . נאָר באַלד איז אים גרינגער געוואָרן. דער כּעס איז אויך ביי אים אָפּגעפאַלן, און ער האָט א טראַכט געטאָן : און וואָס איז די מוטער שולדיק? זי האָט עס דאָך געווים נישט געוואָלט. איז אַרדרה : לאָמיר הערן, וואָס זי האָט מיר צו זאָגן.

אַזוי האָט ער א טראַכט געוואָרן, און האָט געוואָוסט, א זער גאָרָנ זוך אָפּ, אז אין אמתן מיינט ער צו הערן אז סילוויאַ איז שולדיק, און אז זי האָט חרטה... נאָר ער מאַכט זיך ווי ער וואָלט דאָס נישט געמיינט.

— וואָס זשע ? דו ווילסט זי זעען ? זאָל איך איר אַרויפשיקן ?

ער האָט אָפּגעצויגן דעם אָטעם, האָט זי דאָצוריק געלייגט א מידער, א צעטומלטער און ער האָט געענטפערט :

— זאָל זי אַרויפקומען . . .

ביטריט איז צוריק אַראָפּגעגאַנגען דאָנסטעירס. מרס. שטיינבעק איז נאָך אַלץ אַזוי געשטאַנען אויף איר אָרט, און איר קאָפּ איז געווען געזונקען, וואָרום אין דעם אַנדערן עק פונם פראַנט צימער איז געשטאַנען קיידי און האָט געקוקט אויף איר. זי האָט געקוקט אויף איר מיט זעלכע אויגן, אז מרס. שטיינבעק האָט נישט געוואוסט ווי זיך אַהינצוטאָן פאַר חרפה.

— קומט אַרויף.

מרס. שטיינבעק האָט צוריק אויפגעהויבן דעם קאָפּ און זי האָט זיך געלאָזט גיין אַרויף. קיידי האָט איר אַלץ נאָכגעקוקט מיט ברענענדיקע אויגן פול מיט האס און דאָס פּנים איז איר געווען בלייך ווי קרייד . . . זי האָט אין דער מינוט א טראַכט געטאָן : הייסט עס, זי קומט שלום מאַכן ? וועט סילוויאַ צוריק אַהער קומען ?

נאָר מרס. שטיינבעק האָט זיך נישט אומגעקוקט אויף איר. זי איז אַרויף אויבן און זי איז געבליבן שטיין ביי דער טיר. פון מר. וואָלפס צימער, איז איז געווען ווי צעמישט און זי האָט נישט געוואוסט צו זי זאָל צוגיין געענטער אָדער נישט.

מר. וואָלף איז אויכ געלעגן אויף. דער פאַראַנטס איז געווען א בלייכער, א שביעלער און מר. וואָלף האָט געזעען ווי דערשראָקן מרס. שטיינבעק איז, איז אים שטאַרקער געוואָרן די זיכערקייט אז זי איז געקומען פאַרענטפערן די טאַטער.

זי דאָצוריק געלייגט א מידער, א צעטומלטער און ער האָט געענטפערט :

— זאָל זי אַרויפקומען . . .

ביטריט איז צוריק אַראָפּגעגאַנגען דאָנסטעירס. מרס. שטיינבעק איז נאָך אַלץ אַזוי געשטאַנען אויף איר אָרט, און איר קאָפּ איז געווען געזונקען, וואָרום אין דעם אַנדערן עק פונם פראַנט צימער איז געשטאַנען קיידי און האָט געקוקט אויף איר. זי האָט געקוקט אויף איר מיט זעלכע אויגן, אז מרס. שטיינבעק האָט נישט געוואוסט ווי זיך אַהינצוטאָן פאַר חרפה.

— קומט אַרויף.

מרס. שטיינבעק האָט צוריק אויפגעהויבן דעם קאָפּ און זי האָט זיך געלאָזט גיין אַרויף. קיידי האָט איר אַלץ נאָכגעקוקט מיט ברענענדיקע אויגן פול מיט האס און דאָס פּנים איז איר געווען בלייך ווי קרייד . . . זי האָט אין דער מינוט א טראַכט געטאָן : הייסט עס, זי קומט שלום מאַכן ? וועט סילוויאַ צוריק אַהער קומען ?

נאָר מרס. שטיינבעק האָט זיך נישט אומגעקוקט אויף איר. זי איז אַרויף אויבן און זי איז געבליבן שטיין ביי דער טיר. פון מר. וואָלפס צימער, איז איז געווען ווי צעמישט און זי האָט נישט געוואוסט צו זי זאָל צוגיין געענטער אָדער נישט.

מר. וואָלף איז אויכ געלעגן אויף. דער פאַראַנטס איז געווען א בלייכער, א שביעלער און מר. וואָלף האָט געזעען ווי דערשראָקן מרס. שטיינבעק איז, איז אים שטאַרקער געוואָרן די זיכערקייט אז זי איז געקומען פאַרענטפערן די טאַטער.

בער

פון א. ז. פען

עלן יאָ גיין אין א פאַר־ן וועט דער פאַרלאַמענט ישער און ענגלישער מאַ־עמפּן אַלע אידישע שטרע־

אַנדפונקט פאַרטרעט נאָר די נייע געשאַפענע ברית־זיי ווילן אָבער אויך ניט ס אידישע פאָלק, זיי ווילן רקויפן די אידישע רעכט. ה וועלכן זיי גייען איז א אַן א שווערער, און שווע־קויסטירן אויב זייער אַר־לונגען.

יסטישער מיטגליד פון דער גטור, וועלכער איז מיט אַ צוריק דורכגעפאָרן לאַל־ר געזאָגט :

פאַראַן וועניק האַפענונג ו א פאַרשטענדעניש מיט איך בין אין דעם איבער־ . ווייצמאַן איז ניט איבער־פילע אידן זיינען ניט אי־די ענגלישע רעגירונג וגיל אַלן דעם וועג אויספּרוביר־ן דעריבער טאָן.

ניטיק אז די ענגלישע רע־יסן וואָס דער מופּטי וויל אַראָבער ווילן. ס'איז נוי־נרצייגן אז די אידן זיינען צו פאַרהאַנדלען.

("איטאַ")

ישאָפּט

אַישער מיטלאַלטערלאַכער

צוויינ גרינדעט א אידיש וועלטלאַכע שול

ג פון דער אידישע קולטור אין אַלענטאַון, פּאַ., איז נאָך ער אָבער זייער אַן ענערגי־שך פון זיין עקזיסטענץ האָט אַריינגעצויגן אין אונזערע סע צאָל מענשן, וואָס זיינען כמעט איינגאַנצן אָפּגעפרעמדט יישער קולטור אַרבעט. דער־ דורך ליטעראַרישע אונטן־ך און האָט ביז איצטער געקציעס מיט א רייע אי־טשטעלער און קולטור טוער . איצטער האָט דער צוויינ ון אַלענטאַון א אידישע שול, און אייניציקע אידישע שול ענגט. די צאָל פון די תל־ אין איין וואַקסן. דער צוויינ אַרויס די פילאַדעלפיער חב־ רויסגעבן ז. י. שוואַרצס אי־ פון דער מיטלעלטערלאַכער ר דיכטונג. שבת, דעם 21טן אין אַלענטאַון פאַרגעקומען א דאַוונג; מיט דריי טעג פרי־ געקומען אַן אוונט פון מאַנ־ יובילײ, מיט זייער א ריי־ אַם. די אַלענטאַונער חברים זער אין גרינדן א יונגס־צוויינ

טן פונם באַסטאַנער צוויינ

טאַנער צוויינ האָט היינטיקן געפירט א גרעסערע אונטער־ חכנסה פון דער אונטערנעמונג רוועגדעט אויסצוהאַלטן דר. אַווסקי שול, וואָס דער צוויינ דעם און די אידישע אונט דערוואַקסענע. דער באַסטאַ־ פירט דורך רעגלמעסיקע לי־ אונטן און פאַרומס און ך אין די צענטראַלע אַרבעטן דישער קולטור געזעלשאַפט, ט פאַרקומען די קאַנפערענץ רעסיוון אָרגאַניזאַציעס אין ן אומגעגנט וועגן אידישער עט. די דאָזיקע קאַנפערענץ רופן פונם באַסטאַנער צוויינ.

לייוואַלאַנדער צוויינ

וואַלאַנדער צוויינ האָלט אויס דראַמאַטישע סטודיע. וואָס ירע קינסטלערישע אויפפירונ־ לום עליכם און ה. סעקלערס צוינג אויפמערקזאַמקייט פון ער און ניט אידישער קריטיק מע קינסטלערישע קרייזן. דער ט דורך וועכנטלאַכע פאַרומס ישע קולטור פּראָבלעמען און טענסיון פאַר דעם אידישן ב און צו אָרגאַניזירן צוויינג רופּעס אין אַנדערע שכנות'די־ בעת ה. נאַוואַקס באַזוך האָ־ ייוואַלאַנדער מיטגלידער אים לפן מיט אַלץ אין זיין אָרגאַ־ ט.

ער טעטיקייט פון די אַנדערע פון דער סטודענטן ליג — ענדיקע ידיעות.

—(::)—

ידישן שאַך קלוב

ניר פאַר דער שאַך טשעמפּיאָנ־ אַניטאַבא און פאַר דער איזאַ־ הורוויץ טראָפי, וואָס וועט ר א מאַנאַט געשפּילט אין די ן אידישן שאַך־קלוב. דערגע־ צוים שלום, ס'איז צו דערוואַרטן קומענדיקע טעג זאָלן די לעצטע באַקאַנט ווערן.

הכל ביז איצט איז דער פאָלגנ־ אַרלאַרענע פּאַרטיעס אין קלאַ־ עלמאַן 4 (0): בודקא 4 (2); (2): מאַנטל 2 (1): רעדמאַן, אוצולאַק 1 (2): גרעגאַרי, 1 (7) 0.

מר. ווייסמאַן, מענעדזשער פון **דעינטי ווהייט**

ווינשט אייך אַלעמען לחיים צו די אַרבע כוסות

איר זאָלט זיי טרינקען געזונטערהייט און איר זאָלט ניט מורא האָבן פאַר די פלעקן פון דעם וויין. איך פאַרזיכער אייך אַז **דעינטי ווהייט** וועט זיי אַלע אַרויסנעמען.

געדיינקט
דעינטי ווהייט
קאָסט בלויז
20¢
און ווען
א פלעשל

איר ברייגנט אייער דעינטי ווהייט פעקשל צו דעם נראָסערי מאַן וועט איר צוריק קריגן ד ר י י ס ע נ ט.

די דאָזיקע פרייזן זיינען בכוין פאַר וויניפּעג.

DAINTY WHITE

(פאָרזעצונג)

— פּאַפּאַ . . . די מרס. שטיינבעק איז נעקומען . . .

—וואָס ?

— זי וואַרט אין פראַנט צימער !

זיינע אויגן זיינען געוואָרן ווילד און זיין פּנים האָט זיך אָנגענומען. ער איז געוואָרן רויט ווי פייער, און מאָדנע — דער כּעס האָט זיין הארץ אַרומגעגאַפּט ווי מיט צוואַנגען און עס האָט זיך געראַכט, אַז אַט, אַט, און דאָס הארץ וועט זיך צוזאַמענדרעהן און צו דער זעלבער צייט, האָט עס דערוועקט אין אים א באַהאַלטענע פרייד. הייסט עס : סילוויאַ האָט חרטה . . . ער האָט זיך געגעבן א זעץ אויף אַן ס'איז אים שווער געוואָרן צו אַטעמען. עפּעס אין האַרצן ביי אים האָט זיך פאַרשפּאַרט און ער האָט געצויגן דעם אָטעם מיט אַן אָפּענעם מויל, ער ציט און קאָן קיין לופט נישט אַריינציען . . . נאָר באַלד איז אים גרינגער געוואָרן. דער כּעס איז אויך ביי אים אָפּגעפאַלן, און ער האָט א טראַכט געטאָן : און וואָס איז די מוטער שולדיק? זי האָט עס דאָך געווים נישט געוואָלט. איז אַרדרה : לאָמיר הערן, וואָס זי האָט מיר צו זאָגן.

אַזוי האָט ער א טראַכט געוואָרן, און האָט געוואוסט, א זער גאָרָנ זוך אָפּ, אַז אין אמתן מיינט ער צו הערן אַז סילוויאַ איז שולדיק, און אַז זי האָט חרטה... נאָר ער מאַכט זיך ווי ער וואָלט דאָס נישט געמיינט.

— וואָס זשע ? דו ווילסט זי זעען ? זאָל איך איר אַרויפשיקן ?

— וואָס האָב איך געוואוסט ? וואָס רעדט איר ?

— איר האָט דאָך געוואוסט, ווער זי איז ? איר האָט דאָך געוואוסט, אַז זי האָט כסדר צוטאָן מיט ליובאָווניר קעס ? !

ער האָט זיך ווידער אויפגעזעצט און זיין פּנים איז געוואָרן געקייטשט פון יסורים.

— איר האָט דאָך געוואוסט אַז זי האָט צוטאָן מיט פאַרשיידענע יונגעלייט, אַז זי האָט צוטאָן מיט מיין איינענעם זון ? ! וואָס זשע האָט איר געהאַט צו מיר ?

דאָ איז מרס. שטיינבעק אויפגעשפּרונגען פון איר אָרט און א בייזקייט האָט א בלאַז געטאָן פון איר געזיכט :

— וואָס הייסט עס ? וואָס מיינט איר צו זאָגן ? איר זאָלט ניט רעדן אויף מיין קינד ! זי איז געווען אַן אָרענטלאַך קינד !

— און זיך אומגעשלעפּט מיט יונגעלייט !

— איר זייט א ליגנער ! איר האָט נאָך צו מיר טענות ? ניט איך האָב זיך ביי אייך געבעטן, ניט איך האָב זי אייך אונטערגעזרוקט, ני טאָיך האָב אייך אריינגעגאָרט ! ווער איז זיך געקומען בעטן ? ניט איר ? ווער האָ טאָונטערשעשיקט שדכנים ? — ניט איר ? זי אַליין האָט זיך אייך אויפן האַלז ניט געוואָרפן ! זי האָט זיך נאָך אייך ניט געיאָגט ! ווער איז שולדיק, אַז איר זייט אַלט און זי איז יונג. אויך איצט בעט זי זיך ניט ביי אייך ! זי וויל אַפילו ניט הערן פון איבערבעטן זיך !

— און פון דעסטוועגן האָט זי אייך אהער געשיקט ?

— ווער האָט מיך געשיקט ? סיל־וויאַ ? זי ווייס אַפילו ניט אַז איך בין אהער געגאַנגען ! ווען זי ווייס — וואָלט זי גלייך אוועק פון שטוב !

— אַזוי ? אַזוי גאָר ? צו וואָס זשע? צו וואָס זשע ווייט איר געקומען זיך רייצן מיט מיר ?

מר. וואָלף האָט זיך אויש גענומען טרייסלען פון כעס.

(ווייטערעס — קומט)

בריוו אין רעדאַקציע

וועגן דעם ענין פון דער ת"ת

חשוב'ער רעדאַקטאָר : —

אין אייער אויסגאַבע פון דינסטאָג און מיטוואָך דעם 24טן און 25טן מאַרס, האָב איך באַמערקט שרייענדיקע קעפּלאַך : "מען פאַרקויפט די תלמוד תורה", און הרב זילבערשטיין איז אַרויס מיט א גאַנצן אַרטיקל וועגן דעם ענין.

איך וואָלט געוואָלט פרעגן הרב זילבערשטיין, וואו האָט ער גענומען די נייטיקע אינפאָרמאַציע. אויף דעם יסוד פון וועלכער ער האָט געשריבן זיין אַרטיקל ? איך דיינק אַז איידער מען גייט אַרויס אין דער עפנטלאַכקייט דאַרף מען האָבן מער פאַראַנטוואָרטלאַכקייט אויסצוגעפינען די פאַקטן, און וויסן די פאַרהאַנדלונגען וואָס זיינען אָנגענאַנגען. און נאָר דאַנאָלסט, ווען זיי וואָלטן ניט געווען צו־פרידנשטעלנד פאַר רבי זילבערשטיין. דאַן וואָלט ער געהאַט דאָס רעכט אַרויסצוטרעטן מיט זיין אַרטיקל.

אַלס איינער וועלכער האָט אַנטייל גענומען אין די פאַרהאַנדלונגען מיט די מיטגלידער פון דער ת"ת קען איך קאַטעגאָריש לייקענען די קלאַגען אַז די ת"ת וועט פאַרקויפט.

וואָס עס האָט זיך פאַרהאַנדלט איז פאָלגנדעס :

אַזוי ווי די אויסגאַבן פון דער ת"ת זיינען פּראָפּאָרציאָנעל צו דער צאָל קינדער וועלכע לערנען אין איר צו גרויס, און אַזוי ווי זי איז איינגעטונקען אין שולדן — צי וואָלט ניט געווען ראַטאַם אריינצונעמען נאָך איין אַרגאַניזאַציע וואָס נויטיקט זיך אין א געביידע, און האָט בדעה צו בויען א בנין פאַר אירע צוועקן, וויסנדיק אַז וויניפּעג האָט שוין סיי ווי סיי צופיל אינסטיטוציעס אויסצוהאַלטן לויט אירע כחות. און ספּעציעל נעמענדיק אין אַנ־באַטראַכט אַז אַזא אינסטיטוציע איז פונקט אַזוי וויכטיק פאַר דער יוגנט ווי א ריין דערציערישע אינסטיטוציע.

הייסט דאָס "פאַרקויפן די ת"ת", ווען די אַזוי אויך קליינע צאָל קינדער וועלן לערנען אין 3 אַנשטאָט 6 צימערן פון דער זעלבער געביידע, ווען די אַנדערע צימערן וועלן געגעבן ווערן צו די זעלבע קינדער וועלכע האָבן שוין גראַדואירט פון דער ת"ת און האָבן ניט קיין פּלאַץ וואו אריינ־צוגיין, און האָבן קיין סביבה ניט אויסער די ווייט. עס. סי. איי.

הייסט דאָס פאַרקויפן די תלמוד תורה?

איך וועל דאָ ניט אריינגיין אין דער פראַגע פון דער נייטווענדיקייט, נאָר ווען יעדער פאַטער אָדער מוטער זאָל זיך שטעלן די פראַגע, וואָס א גלייכער, אַז זייער קינד זאָל אַוועקגיין צו דער ווייט. עס. סי. איי. אָדער זיי זאָלן פאַרבלייבן אין די וועגן פון דער אינסטיטוציע וואו זיי האָבן געקראָגן זייער דערציאונג, פון וועלכער זיי האָבן גראַדואירט, בין איך זיכער אַז קיינער וואָלט ניט געווען דאַ־קעגן.

קיינער פאַרקויפט ניט און קיינער קויפט ניט ! עס איז נאָר א צוזאַמענגיסונג פון צוויי אינסטיטוציעס אין איין געביידע, און אַרויסהעלפן דער ת"ת פון איר יעצ־טיקער שווערער לאַגע. כדי זי זאָל אַלץ מער ניט איינגעטונקען ווערן אין חובות.

ב. בעקער.

נאָך בריוו אין רעדאַקציע

דזש. וויינער, 271 סעלקירק עוו., דריקט אין א בריוו אויס זיין באַגייסטערונג פאַר דעם קינדער מנין אין ת"ת, וואו ער האָט געפונען, ווי ער שרייבט, 200 קינדער ביים דאַוונען "מיט דעם נרעסטן דרך־ארץ און אין דער בעסטער אָרדענונג". רבי זילבערשטיין האָט צו זיי גערעדט אין ענגליש, שטראַפנדיק זיי לאַמאי זיי קאָנען ניט ענגג אידיש, און אויסדריקנדיק זיין האַפענונג, אַז איבעראיאָר וועט ער צו זיי קאָנען ריידן אידיש.

***

מרס. סימע סטעדלער באַקלאָגט זיך אין א בריוו אויף דער אינדעפענדענט ליג סיק בענעפיט סאָסייטי, פון וועלכער איר מאַן איז א מיטגליד, לאַמאי זי האָט ניט גע־קאָנט דאַרטן קריגן 50 דאָלאַר פאַר א דרינגענדיקער אָפּעראַציע פאַר איר מאַן, און זי דריקט אויס אירע האַרציקסטע דאַנקען צו דער הויב. סיק בענ. סאָס., וואו זי האָט די 50 דאָלאַר יאָ געקראָגן. זי באַטויטעט, אַז זי איז ניט יושר'דיק באַהאַנדלט געוואָרן פון דער אינדעפ. ליג.

דער בריוו איז ליידער פול מיט דע־טאַלן, וועלכע מיר וואָלטן ניט געקאָנט פאַרעפנטלאַכן, וואו מיר מאַכן ניט א פול־שטענדיקע אונטערזוכונג וועגן דעם. מיר וואָלטן איר דערפאַר גערעטן, אויב זי האָט טענות, בעסער אויסגלייכן זיי דורך א בורדרים גערעכט (אַרבעטרייישאָן), — דורך א צייטונג קאָן דאָס ניט אויסגעגלייכט ווערן.

לכבוד פסח

מאַנישעוויטץ
מצה
מצה־מעהל
מצה־פאַרפעל
קעיק־מעהל
אייער מצה
פּיריעל
הייד־זשיעניק מצות
האָול וואַטער מצות

א כבוד פאַרץ סדר א תענוג נאָנץ פּסח

אין מיליאָנען אידישע הייזער אין אַמעריקא און אין דער גאַנצער וועלט פייערט מען דעם יום טוב פּסח מיט מאַנישעוויטץ מצה און מצה־פּראָדוקטען. דיזע מצה איז וואַנדערליך אויסגעבאַקען, אויווען־פריש, מהיה'דיג־געשמאַק און פאַרשאַפט הנאה מיט יעדען ביסען. די פּסח'דיגע מאַכלים פון מאַנישעוויטץ מצה־פּראָדוקטען קומען שטענדיג אַרויס גוט און גערעטען. אַט דערפאַר פאַרלאַנגט מען אַלץ מעהר און מעהר פון יאָהר צו יאָהר מאַנישעוויטץ מצה און מצה־פּראָדוקטען.

די מאַנישעוויטץ מצה קאָמפּאַני האָט באַ־רייכערט דעם היינטיגען ערב פּסח־מעזען מיט צוויי נייע פּראָדוקטען "מאַנישעוויטץ הייד־זשיעניק מצות" און "מאַנישעוויטץ סיריעל — דער איינציגער סיריעל אין מאַרקעט וואָס איז כשר לפּסח".

מאַנישעוויטץ מצה

"די מצה מיט אַלע מעלות"

City Dairy LIMITED

אַרדערט מילך כשר לפּסח

אַרדערט אייער מילך און קרים כ ש ר ל פ ס ח פון אונזער מילך סיילסמאַן, אַדער טעלעפאָנירט 87 647. און איך וועט זיין זיכער אַז סיטי דיירי מילך און קרים דעלעוועריט צו אייך אין פאַרקויף פון ד י אַכט טעג פּסח וועט ניט נאָר זיין בלויז כ ש ר ה, נאָר אין אויך די ריינסטע און ריינסטע מילך וואָס מען קאָן באַקומען אין ווייניפּעג און אין שטרייינג כשר לפּסח לויט'ן אידישן דין.

שטרייינג כשר לפּסח

City Milk

הכשר פון רבי י. י. כהנאָוויטש

איך באַשטעטיק אַז יעדע איינציקע פלעשל פון סיטי מילך און קרים וואָס טראָגט מיין חתימה איז כ ש ר ל פ ס ח לויט'ן אידישן דין און עס קאָן געזוכט ווערן אין פאַרלויף פון דער וואָך פון פּסח אין יעדער אידישער חוץ.

אינטערעסירט :
רבי י. י. כהנאָוויטש

CITY DAIRY LIMITED
PHONE 87-647

דעזשיינער נאַטיצן

א שיינער קאַנצערט איז דורכגעפירט געוואָרן לעצטן זונטאָג פון דער היברו סיק בענעפיט סאָסייטי.

מר. מ. קאַהען איז געווען פאַרזיצער און רעוו. קאַליף האָט אין א רעדע זייער גוט דערקלערט דעם עולם די צילן פון דער סאָסייטי. נאָכדעם איז דורכגעפירט געוואָרן א מוזיקאַלישע פּראָגראַם מיט פאַרשיידענע נומערן, ווי פידל, פון דר. האַפער; זייער שיינע טענץ זיינען דורכ־געפירט געוואָרן פון מיס יאַנקאָוויטש מיס פרידמאַן און אַנד. "אַלי, אַלי" איז געזונגען געוואָרן פון מרס. ראָטנער און דאָס ליד איז וואָרים אָפּלאָדירט געוואָ־רען.

מר. ר. קאַנטאָר און א. נאַטעפילד אין פאַרלעזונגען און א בילד פון שלום עלי־כם.

וויליאַם קאַנטאָר האָט פאַרגעשטעלט א בילד פון שבת צונאַכט אין דער אַל־טער היים.

דער עולם האָט זיך זייער גוט פאַר־וויילט און עס איז ווינשנסווערט, אַז מער מענשן זאָלן זיך פאַראינטערעסירן מיט דער טעטיקייט פון דער סאָסייטי, וועלכע טוט זייער גוטע אַרבעט.

זונטאָג, דעם 5טן אַפּריל וועט פאַרקו־מען א מאַס מיטינג פון אַלע אידן אין דעזשיינע בנוגע דער תלמוד תורה, עס ווערט דערוואַרטעט אַז אַלע אידן זאָלן קומען, ווייל די פאַרזאַמלונג איז זייער א וויכטיקע.

פאַרגעסט ניט, אַז מר. י. באַראַץ, דער שליח פון אַרבעטנדיקן ארץ ישראל, וועט זיין מאָנטאָג, דעם 6טן אַפּריל. קומט און ציינט אַרויס אייער ברידערלאַכקייט פאַר אונזערע אַרבעטער אין ארץ־ישראל.

וויליאַם קאַנטאָר

בריוו אין רעדאַקציע

וועגן דעם ענין פון דער ת"ת

חשוב'ער רעדאַקטאָר : —

אין אייער אויסגאַבע פון דינסטאָג און מיטוואָך דעם 24טן און 25טן מאַרס, האָב איך באַמערקט שרייענדיקע קעפּלאַך : "מען פאַרקויפט די תלמוד תורה", און הרב זילבערשטיין איז אַרויס מיט א גאַנצן אַרטיקל וועגן דעם ענין.

איך וואָלט געוואָלט פרעגן הרב זיל־בערשטיין, וואו האָט ער גענומען די נייטיקע אינפאָרמאַציע. אויף דעם יסוד פון וועלכער ער האָט געשריבן זיין אַרטיקל ? איך דיינק אַז איידער מען גייט אַרויס אין דער עפנטלאַכקייט דאַרף מען האָבן מער פאַראַנטוואָרטלאַכקייט אויסצוגעפינען די פאַקטן, און וויסן די פאַרהאַנדלונגען וואָס זיינען אָנגענאַנגען. און נאָר דאַנאָלסט, ווען זיי וואָלטן ניט געווען צו־פרידנשטעלנד פאַר רבי זילבערשטיין, דאַן וואָלט ער געהאַט דאָס רעכט אַרויסצו־טרעטן מיט זיין אַרטיקל.

אַלס איינער וועלכער האָט אַנטייל גע־נומען אין די פאַרהאַנדלונגען מיט די מיטגלידער פון דער ת"ת קען איך קאַטע־גאָריש לייקענען די קלאַגען אַז די ת"ת ווערט פאַרקויפט.

וואָס עס האָט זיך פאַרהאַנדלט איז פאָלגנדעס :

אַזוי ווי די אויסגאַבן פון דער ת"ת זיי־נען פּראָפּאָרציאָנעל צו דער צאָל קינדער וועלכע לערנען אין איר צו גרויס, און אַזוי ווי זי איז איינגעטונקען אין שולדן — צי וואָלט ניט געווען ראַטאַם אריינצונע־מען נאָך איין אָרגאַניזאַציע וואָס נויטיקט זיך אין א געביידע, און האָט בדעה צו בויען א בנין פאַר אירע צוועקן, וויסנדיק אַז וויניפּעג האָט שוין סיי ווי סיי צופיל אינסטיטוציעס אויסצוהאַלטן לויט אירע כחות. און ספּעציעל נעמענדיק אין אַנ־באַטראַכט אַז אַזא אינסטיטוציע איז פונקט אַזוי וויכטיק פאַר דער יוגנט ווי א ריין דערציערישע אינסטיטוציע.

הייסט דאָס "פאַרקויפן די ת"ת", ווען די אַזוי אויך קליינע צאָל קינדער וועלן לערנען אין 3 אַנשטאָט 6 צימערן פון דער זעלבער געביידע, ווען די אַנדערע צימערן וועלן געגעבן ווערן צו די זעלבע קינדער וועלכע האָבן שוין גראַדואירט פון דער ת"ת און האָבן ניט קיין פּלאַץ וואו אריינ־צוגיין, און האָבן קיין סביבה ניט אויסער די ווייט. עס. סי. איי.

הייסט דאָס פאַרקויפן די תלמוד תורה?

איך וועל דאָ ניט אריינגיין אין דער פראַגע פון דער נייטווענדיקייט, נאָר ווען יעדער פאַטער אָדער מוטער זאָל זיך שטעלן די פראַגע, וואָס א גלייכער, אַז זייער קינד זאָל אַוועקגיין צו דער ווייט. עס. סי. איי. אָדער זיי זאָלן פאַרבלייבן אין די וועגן פון דער אינסטיטוציע וואו זיי האָבן געקראָגן זייער דערציאונג, פון וועלכער זיי האָבן גראַדואירט, בין איך זיכער אַז קיינער וואָלט ניט געווען דאַ־קעגן.

קיינער פאַרקויפט ניט און קיינער קויפט ניט ! עס איז נאָר א צוזאַמענגיסונג פון צוויי אינסטיטוציעס אין איין געביידע, און אַרויסהעלפן דער ת"ת פון איר יעצ־טיקער שווערער לאַגע. כדי זי זאָל אַלץ מער ניט איינגעטונקען ווערן אין חובות.

ב. בעקער.

נאָך בריוו אין רעדאַקציע

דזש. וויינער, 271 סעלקירק עוו., דריקט אין א בריוו אויס זיין באַגייסטערונג פאַר דעם קינדער מנין אין ת"ת, וואו ער האָט געפונען, ווי ער שרייבט, 200 קינדער ביים דאַוונען "מיט דעם נרעסטן דרך־ארץ און אין דער בעסטער אָרדענונג". רבי זילבערשטיין האָט צו זיי גערעדט אין ענגליש, שטראַפנדיק זיי לאַמאי זיי קאָנען ניט ענגג אידיש, און אויסדריקנדיק זיין האַפענונג, אַז איבעראיאָר וועט ער צו זיי קאָנען ריידן אידיש.

***

מרס. סימע סטעדלער באַקלאָגט זיך אין א בריוו אויף דער אינדעפענדענט ליג סיק בענעפיט סאָסייטי, פון וועלכער איר מאַן איז א מיטגליד, לאַמאי זי האָט ניט גע־קאָנט דאַרטן קריגן 50 דאָלאַר פאַר א דרינגענדיקער אָפּעראַציע פאַר איר מאַן, און זי דריקט אויס אירע האַרציקסטע דאַנקען צו דער הויב. סיק בענ. סאָס., וואו זי האָט די 50 דאָלאַר יאָ געקראָגן. זי באַטויטעט, אַז זי איז ניט יושר'דיק באַהאַנדלט געוואָרן פון דער אינדעפ. ליג.

דער בריוו איז ליידער פול מיט דע־טאַלן, וועלכע מיר וואָלטן ניט געקאָנט פאַרעפנטלאַכן, וואו מיר מאַכן ניט א פול־שטענדיקע אונטערזוכונג וועגן דעם. מיר וואָלטן איר דערפאַר גערעטן, אויב זי האָט טענות, בעסער אויסגלייכן זיי דורך א בורדרים גערעכט (אַרבעטרייישאָן), — דורך א צייטונג קאָן דאָס ניט אויסגעגלייכט ווערן.

1 טויט פון האַרץ־שלאָג, 13 פאַרוואונדעט אין באַן אומגליק אין סאַסקאַטשעוואַן

סוויפט קוירענט, סאַסק., מאַרס 26. — איינער איז געשטאָרבן פון הארץ־שלאָג און 13 פאַסאַזשירן און באַרינער זיינען לייכט פאַרוואונדעט געוואָרן, ווען א סי. פּי. אַר. צוג איז אַראָפּ פון די רעלסן 16 מייל וועסט פון דאַנען 10.30 לעצטן אָוונט.

פיר שלאָף־וואַגאָנען פונ'ם צוג נו. 3 זיינען אַראָפּ פון די רעלסן, צוג נומ. 2. וואָס איז געקומען אַנטקעגן, איז דאָ אויך אַראָפּ פון די רעלסן, אָבער קיינער איז ניט געשעדיקט געוואָרן.

דער געשטאָרבענער איז נאַנאַן פּר־שער, פון קלייוולענד, אָהיאָ.

MEDICAL MASSAGE

Mrs. B. A. KOYLE
רוסישע פעלדשערעצע, אקושערקע
מאַסאַזשיסטן
840 Somerset Block
Phone 89 228 Res. 56 906

היימאַן און העסטרין
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס און א. וו.
216 — מעקאַינטייר בלאָק — 216
טעלעפאָן 21 627
מר. העסטרין וואוינונג:
306 סט. דזשאָנס עוו., טעל. 53 133

שינבוין, מאָראָזניק און ראָבלין
Shinbane, Morosnick & Roblin
Barristers, Solicitors and Notaries
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס, נאָטאַריוס
Office: 207-8 Confederation Life Bldg.
457 Main St. Opposite City Hall
טעלעפאָן 21 345—6

טשערניאַק, קאַפּשטיין און ספּוואַק
Barristers, Solicitors, Etc.
460 מיין סטריט
טעלעפאָן 24 591 און 24 666

א. ע. קאַנטאָר
אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
A. E. CANTOR
211 קוירי בילדינג, 233 פּאָרטעדזש עוו.
טעל. 29 937—89 225
רעזידענס:
103 בענערמאַן עוו., טעל. 51 353

ה. שולמאַן
אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט
Schulman & Nitikman
213 קאַנפעדעריישאָן לייף בילדינג
457 מיין סטריט, אַנטקעגן סיטי האַל
טעלעפאָן 88 462

ש. מילער
B.A., L.L.B.
באַריסטער, סאָליסיטאָר א. א. וו.
709 גרייט וועסט פּערמאַנענט בילדינג
356 מיין סטריט
טעלעפאָן 24 688 און 24 963
רעז. 152 באַראָס עוו., טעל. 51 652

ל. א. מ. פייקאָף
באַריסטער, סאָליסיטאָר, נאָטאַרי פּאַבליק
L. A. M. PEIKOFF, L.L.B.
201 McIntyre Block, Main at Portage
Phone 86 802 Res. 52 173

Doctors' Directory דאָקטוירים

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 578	51 250	**דר. ס. דזש. בערמאַן**, 834 מיין סטריט אָפיס שטונדן פון 2—4 און 7—8 DR. J. C. BERMACK
54 107	54 107	**דר. דזש. ברענער**, 402 סעלקירק עווענוי אָפיס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30 DR. J. BRENER
26 947	53 422	**דר. א. גוטמאַן**, 714 מאַראַנטאָ דזשעוו. טראַסט בלדג. 283 פּאָרטעדזש עווע., קאָר. סמיט אָפיס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אַפּאָינטמענטס DR. A. GUTTMAN
22 717	54 429

ברודער מאָרד

געכסט אינטערעסאנטער און שפּאַנענדער ראָמאַן

(פאָרזעצונג)

— איך זאג עס דיר צו, אבער דו זאלסט האלטן דאס מויל און זאלסט ניט ריידן פאר מענשן פון זאכן, וועלכע זיי דארפן ניט וויסן.

— אפנעמאכט, — האט באבא יאנא אויסגערופן.

מאקארסי איז ארויסגעגאנגען פון שענק, ווי אן אפגעשטיסענער. ער האט ניט דער־ווארטעט פון דער אויסגעלאסענער, פאר־דארבענער באבא יאנא. אז זי זאל זיך אזוי אנגענומען פאר אזא בעטלערן, ווי די ראזע פון שיקאגא.

ווען ער איז ארויסגעגאנגען אין דרויסן און האט זיך אומגעקוקט, האט ער דער־זעען א טיף פארשלייערטע דאמע שטיין פון דער אנדערער זייט גאס פונקט קעגן באבא יאנאס ביער סאלאן.

מאקארסי האט אנגעהויבן צו קריצן מיט די צווייגער פאר צארן און פארדרוס.

נאכדעם האט־ער אויסגערופן:

— וואס איז דאס? וואס וויל מיין טעכטערל אין דער דאזיקער גאנגען? איז זי אויך געקומען צו באבא־יאנא?

ער האט זיך אוועקגעקערעוועט אין א זייט גאס און האט ווידער געזאגט צו זיך אליין:

— קאן עס זיין? איז עס מעגלאך? זאל זי אויך וועלן באקאנט ווערן מיט באבא יאנא? וואס פאר צוועק קאן דערביי זיין? איך מוז זעען אויב זי וועט ווייטער קלאך אריינגיין אין שענק. איך מוז וויסן וואס זי האט דא צו טאן.

ער האט זיך געשטעלט אין א ווינקל און האט געזעען ווי זיין טאכטער האט זיך פריער אומגעקוקט אין אלע זייטן, דאן אין זי לאנגזאם און פארזיכטיק אריינגע־גאנגען אין שענק.

— איך מוז איר נאכגיין, איך מוז הערן וואס זי וועט ריידן מיט באבא יאנא. — האט מאקארסי אויסגערופן.

ער איז געווען גוט באקאנט מיט אלע טירן פון שענק. אין באבא יאנאס שענק, ווי אין אלע שענקן אין אמעריקע, זייענען געווען עטלאכע טירן. עס איז געווען א באזונדערע הינטער טיר, דורך וועלכע עס פלעגן אריינגיין מענשן וועלכע פלעגן ניט קאנען גיין דורך דער פראנט טיר.

מאקארסי האט באגוצט די דאזיקע הינ־טער טיר, ער איז אריינגעקומען און האט זיך באהאלטן אין א קליין צימערל הינטערן שענק טיש. באבא יאנא האט גוט געהערט אז א מענש איז אריינגעקומען אין יענעם צימערל און האט זיך געמאכט ניט וויסן־דיק, זי איז שוין געוואוינט צו אזעלכע געסטן.

מיט מערי האט זיך אומגעקוקט אין שענק און האט קיינעם ניט געזעען, זי איז צוגעגאנגען צום שענק טיש און האט גע־פרעגט.

— זייט איר די ווירטן פון דעם דאזיקן שענק?

— איך בין עס, וואס דארפט איר?

— קאן איך מיט אייך ריידן עטלאכע ווערטער אונטער פיר אויגן?

— איר זעט דאך אז אין שענק איז איצט קיינער ניטא. זאגט וואס איר דארפט, צו־ערשט אבער וויל איך איר זאלט אויפ־הויבן דעם שלייער. ווען איך רעד מיט א מענשן וויל איך זעען זיין פנים.

מערי האט זייער ניט געוואלט אויפהויבן בעז דעם שלייער, עס האט איר אבער גאר־ניט געהאלפן, באבא יאנא האט פיינט געהאט צו שפאסן.

קוים האט זי אויפגעהויבן דעם שלייער האט זי באבא יאנא באלד דערקאנט.

— איך וויים ווער איר זייט, — האט זי אויסגערופן. איר זייט מאקארסיס טאכ־טער. איר זייט דא געווען מיט צוויי טעג צוריק, דאמאלסט האט איר געטראגן מע־נער קליידער.

מערי איז רויט געווארן ווי פייער, און האט געפרעגט:

— פון וואנען ווייסט איר, אז איך בין עס געווען?

— אייער פאטער האט עס מיר דער־ציילט.

— מיין פאטער? דאס קאן ניט זיין!

— פאר וואס קאן עס ניט זיין? איך בין שוין לאנג באקאנט מיט אייער פא־טער. מיר קאנען זיך נאך פון דער צייט, ווען ער איז געווען ארים און פלעגט ארומ־גיין אין די שענקען שפילן אויף א דריי ארגעל (קאסערינקע). עס איז אלזא קיין וואונדער ניט, וואס אייער פאטער קומט צו מיר אפט.

— און באגוצט דאס הינטער שטיבל,

— האט מערי געזאגט שטילערהייט.

באבא יאנא איז אפגעשפרונגען, ווי אן אפגעבריטע.

— וואס איז דאס? — האט זי געשריי־ען, — וואס גייט עס אייך אן?

— באראויקט אייך! — האט מערי גע־בעטן, — איך האב אייך ניט געוואלט באַ־ליידיקן, אין קעגנטייל, איך וויל ביי אייך בעטן איר זאלט מיר פארדינגען דאס הינ־טער שטיבל אויף א פאר שטונדן.

באבא־יאנא האט אויסגעגלאצט א פאר אויגן און האט אנגעקוקט מיס מערי מיט שטוינען.

— אזוי? — האט זי אויסגערופן, — דאס זייט איר געקומען צו מיר? — דאס עפעלע פאלט ניט ווייט פונם ביימעלע.

באראויקט אייך, מיסעס! איך דארף דאס הינטער שטיבל אויף א האלבער שעה וויל איך וויל ריידן נאך אמאל מיט דער ראזע פון שיקאגא, — האט מערי דערקלערט.

— דאן קאנט איר זי דאך רופן צו זיך אהיים?

— איך האב עס שוין פראבירט, זי וויל אבער ניט קומען צו מיר.

— דאן וואס קאן איך דען העלפן?

— איך האב געזעען, אז איר האט זיך אנגענומען פאר איר און האט זי פארטייד־דיקט קעגן די ווילדע מאטראסן. דאס איז מיר זייער געפעלן פון אייך. איך האב גע־זעען, אז איר זייט א גוטע פרוי, דערפאר בין איך געקומען צו אייך איבערריידן, וואס מען קאן טאן, אום מען זאל דאס ארויס מיידל ארויסרייסן פון דעם שרעק־לאכן לעבן, וועלכן זי פירט איצט.

— איר האט עס דאך שוין איינמאל פרובירט און עס איז אייך ניט געלונגען, צו וואס זאלט איר עס פרובירן נאך אמאל?

— דאמאלס איז איר פאטער מיט איר געווען, איך האב ניט געקאנט מיט איר ריידן, ביי אייך אין שענק, דענק איך, וועט עס מיר בעסער געלינגען.

— איר זייט א גוט מיידל און איך וועל אייך באהילפיק זיין, — האט באבא יאנא געענטפערט. — ווען דענקט איר צו קו־מען?

— ווען מעגלאך, נאך היינט ביינאכט. ווען קומט אהער געוויינלאך די ראזע פון שיקאגא?

— צווישן אכט און נייַן אזייגער.

— דאן וועל איך קומען פאר ניין אזייגער.

— איר וועט געוויס ווידער קומען אין מענער קליידער?

— געוויס! אנדערש קאן איך אהער ניט קומען. — וואס פארלאנגט איר פאר'ן צימער?

— פון אייך פארלאנג איך גאר ניט.

— פאר וואס? איך וועל פאר אלעס באצאלן. איך וויל קיין זאך ניט אומזיסט.

— זייט רואיק, מיס מאקארסי, אן אנ־דערער וועט מיר שוין באצאלן פאר אייך.

מיס מערי האט אנגעקוקט די דאזיקע זאנדערבארע פרוי מיט שטוינען. זי האט נאך ניט געקאנט די דאזיקע זאנדערבארע וועלט, אט די העלדן פון נאכט. באבא יאנא איז אויך געווען א העלדן פון דער נאכט, אבער א גאנץ אנדערע העלדן. זי האט זיך אלעס דערלויבט, פלעגט לאזן טאן אין אי־רע צימערן וואס מען האט געוואלט, זי האט אבער אויספעקט געהאט פאר א גו־טער, ריינער, אומשולדיקער פרוי.

עס איז א גרויסער אונטערשייד צווישן די העלדן פון דער נאכט און די העלדנס פון דער נאכט. באבא יאנא איז אויך גע־ווען פון די נאכט העלדנס. ביי דער פרוי בלייבט שטענדיק עדוואס מילדעס, עטוואס ווייכעס, עטוואס ווייבלאכעס, זייער אפט. ליגט דאס באהאלטן, מארבארגן, פארדעקט אונטער א בארג שמוץ טיף אין הארצן. מען דארף נאר אביסל צושארן דעם שמוץ, אפקראצן די בלאטע און דאס גוטע פון דער פרוי וועט זיך באוויזן.

נאנץ אנדערש איז עס ביי דעם העלד פון נאכט, ביים מאן. ריכטיקער געזאגט, ביים ווילדן טיגער אויף צוויי פיס. ער ווערט זייער אפט אזוי פארדארבן, אזוי פארפוילט, אז עס ווערט אין אים פארלא־שען יעדער פונק פון מענשלאכקייט.

מיר זיינען אלע קענן טויט שטראף, אלע געפינען, אז מען טאר נישט און מען דארף ניט באשטראפן א פארברעכער מיט'ן טויט. ווען מען באטראכט אבער אמאל א העלד פון דער נאכט, מוז מען ניט וועלנ־ריק זאגן, אז ער איז אזוי פארפוילט, אזוי פארדארבן און אזוי שערלאך פאר דער מענשלאכער געזעלשאפט, אז מען מוז אים ארויסווארפן, מען מוז פון אים לויז ווערן, מען מוז אים טויטן.

מערי האט אלעס אפגערעדט מיט דער באבא יאנא און איז זיך אוועקגעגאנגען.

קוים איז זי ארויסגעגאנגען פון שענק האט זיך איר פאטער געוויזן.

—אזוי טאכסי? — האט ער אויסגע־רופן, — רו ביסט שוין געווארן א פריינדן מיט מיין טאכטער.

— פאר וואס ניט? — איך האב גע־קאנט איר מוטער, איך בין געווען די בעסטע פריינדן פון איר מוטער און איך וועל אויך זיין די פריינדן פון איר טאכ־טער.

רוקחים כשר זייף

אויסגעצייכענט צו וואשען דישעס, זילבערווארב, גלאזווארב, פארצעליין, א. ז. וו. מאכט אלעס ריין און די הענד סאפט־ווייך.

ניט אכטונג—ניט נאר אז דער חשבון כשר, אין רויס אדע־ בטוי, נעמט דורך און דורך, נאר אויך אז דער נאמען רוקח איז איינגע־ פרייצט אין יעדע שפיץ זייף.

תיט זיך פאר נאכגעמאכטע!

זי באקומען אין אלע גראסעריס

I. ROKEACH & SONS, Inc. Brooklyn, N.Y.

כנסת ישראל שול

מיר, די אפיסערס פון דער כנסת ישראל שול, לאזן וויסן, אז דעם יום טוב פסח וועט דאוונען

חזן

א. שטיינבערג

וועלכער האט אונז פארזיכערט אז ער וועט אונז געבן א עונג יום־טוב מיט זיינע שיינע הארציגע תפילות.

דארום לאזן מיר וויסן יעדן איינעם ווער עס וויל האבן א עונג יום טוב זאל קומען צו אונז אין שול הערן אונזער טאלאנטפולן חזן וועלכער האט אונז איבערראשט מיט זיינע תפילות לעצטע ימים נוראים

דער פרייז פון טיקעטס וועט זיין: איין דאלאר פאר א מאן און $1.50 פאר א פארל פאר אלע פיר טעג יום טוב.

אויך בעטן מיר אלע אונזערע פאט־ראניזער אז זיי זאלן קומען אונז פאטראניזירן.

מיר ווינשן אייך אלעמען א כש'ן און פרייליכן פסח.

מיט אכטונג, די קאמיטע

האראוויטץ-מארגארעטען מצה פראדוקטן זיינען די בעסטע

פאר די לעצטע 47 יאר עסן אמעריקאנער אידן און אידן אין אנדערע לענדער די האראוויטץ-מארגארעטען מצה.

אנערקענט פון מיליאנען פאר קוואַ־ליטעט, זוערט די האראוויטץ-מארגארע־טען מצה אלץ ברייטער און ווייטער פאר־שפרייט אין אידישע היימען. יעדע אידי־שע באלעבאסטע, וואס וויל אי גוטע, אי אמת-כשר'ע מצה, וועט זוכן נאר די פרא־דוקטן, וואס טראגן דעם נאמען פון האַ־ראוויטץ-מארגארעטען.

סיי אונזער מצה, אדער אייער-מצה, אדער מצה-שמירה, און אלע אנדערע מצה פראדוקטן ווי מצה מעל, פארפל, קעיק מעל, פאטייטא מעל א. א. וו. זיינען געווארן א שם דבר אין יעדן אידישן הויז.

היינטיקס יאר קאן די אידישע באלע־באסטע אויך געניסן פון האראוויטץ-מאר־גארעטען פסח-דיקע לאקשן, וואס זיינען ממש טעם-גן-עדן. דאס זיינען געשמאקע און ריינע אייער-לאקשן, וואס זיינען פונקט אזוי גוט, ווי היימיש-געמאכטע. פארזוכט די לאקשן איינמאל, און איר וועט מער זיך ניט וועלן באדערן מיט מא־כען לאקשן.

צווישן אונזערע נייע פראדוקטן זיי־נען אויך פאראן כל-ערליי ספייסעס, ווי ווייסער און שווארצער פעפער, צימרינג, איינגבער א. א. וו. די דאזיקע פראדוקטן שטייען אונטער דער השגחה פון הרב רמ"ז מרגליות.

ווען איר גייט איינקויפן אייערע פסח־דיקע שפייזן, קויפט קודם כל די פראדוק־טען וואס טראגן דעם נאמען האראוויטץ־מארגארעטען און איר וועט קיין חרטה ניט האבן.

פסח'דיקע אייער-נודלס

א נייער פראדוקט פון האראוויטץ-מארגארעטען

באקענט זיך מיט דעם נייעם פראדוקט: די נודלס זיינען גע־מאכט פון געבאקענע מצה מעל און זיינען אפילו בעסער פון היימיש-געמאכטע. פרובירט היינטיקן פסח א באקס האראוויטץ־מארגארעטען פסח'דיקע נודלס—איר וועט ניט קיין חרטה האבן.

די פסח'דיקע נודלס דארף מען ניט קאכן ליינגער ווי 3 ביז 4 מינוט.

M. KATZ, RABBI M. KOHM

91 LUSTED STREET, WINNIPEG PHONE 56 353

Classified Section קלאסיפייד סעקשען

ספעציעלע פרייזן פאר ארווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג

איין מאל, 5 ס.	פאר "אנייט לייז"	אפר 3 מאנאטן	$2.15
אפר א וואך, 20 ס.	"	אפר 6 מאנאטן	$4.00
אפר א מאנאט, 75 ס.	"	אפר 1 יאר	$7.50

:: פערזענלאכעס ::
PERSONAL

לייף אינשורענס
כעסער צו האבן א פאליסי און ניט דארפן עס, איידער דארפן דאס און ניט האבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

טייפרייטערס
באנקראט סייל, רעמינגטאן, אנדערוואוד וואודסטאק און א. וו.
T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame Ph. 24 783

היים און אפיס פירניטשור פארלאנגט
פאר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

AACTIVE MESSENGER & TRANSFER
פירניטשור געמופט
PH. 26 062 121 ALBERT ST.

CARD READING
ווארפן אויף קארטן און פראגעס פארענט־פערט. מיר רעכענען ניט קיין באשטימטן פרייז. 252 קענעדי סטריט.

סוועדישע מאסאזש און עלעקטרישע טרימענטס פון מאסעאור, גראדואירטער אין אלד קאנטרי. פאר אפאינטמענטס טע־לעפאנירט 283 87 פון 9 ביז 12 און פון 2 ביז 7. 390 מעקדרעמאט קאר. עטען סט.

SEMO SKIN REMEDY
הייל עקזעמא, פסאריאזיס, אלע הויט קראנקהייטן. אויסערלאכער קאנסער גע־הייל. בראזאווקעס און פלעק ארונטער־גענומען אן וויטיקן. $1 און $2 א פלעשל. אלע טעיל אדרעס אויסגעפילט.
די גאנצע ארבעט גאראנטירט
C. H. McDONALD, L.M.F.
252 Kennedy St. Winnipeg

M. B. MORANTZ & CO.
אינשורט מיט אונז
פייער, אוטאמאביל, פלייט גלאז, באנד, עקסידענט, האלד אפ.
אינשורענס
מיט עלטסטע און סאמע ראיעלסטע קאמפאניס.
לייף אינשורענס
סאן לייף אשורענס קאמפ. אף קענעדא
פערזענלאכע הלוואות
קארס פינאנסירט
מ. ב. מאָרענץ און קאָ.
Office: 277 Selkirk Avenue
Phone 56 984 Res. 55 902

לערנט זיך טייפרייטן
פארזארגט זיך מיט א קאפיע פון "טאוטש מעטאד טייפרייטער אינסטרוקטאר", א פראקטישער קורס וואס לערנט טייפינג אין א קורצער צייט. פרייז 30 סענט.
H. NEWALL
220 Bannatyne Ave., Wpg.

סוטס און אווערקאוטס נעגייט צום מאס. הויזן צוצופאסן צו קאוטס און וועסטס. "מיר קאנען צופאסן צו אייערע"
DOMINION TROUSER CO.
גרעסטער אסאָרטמענט פון פענערנס אין קאנאדע.
290 PORTAGE AVE. WPG, MAN.
(Over Lyceum Theatre)

סייפס — סעקאנד־הענד
אין די מייסטע סייזעס, ביליק. טערמס. אויב געוואונשן. אלע סארטן סייפס גע־עפנט און פארריכט.
CANADIAN DIEBOLD SAFE CO.
183 Notre Dame Ave.

A. MUIR
אוטאָריזירטער
דוקא פיניישינג סטייזשאן
פענדערס און באדי ריפעירס
376 FURBY ST.
PH. 33 255

:: צו פארזענטן ::
FOR RENT

NOKOMIS BUILDING
הארדייוו און קאמבערלענד
ווינשנסווערטער פלאץ
צו פארזענטן. פאסיק פאר לייכטער מאנופעקטשורינג אדער אפיסעס. ניי־דעריקער אינשורענס רענט.
THE J. McDIARMID CO., LTD.
201 Nokomis Bldg. Phone 26 294

צו פארזענטן א שיינעם דריי רום סוויט אין באלטיק אפארטמענט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צום קערטייקער, סוויט "די", טעלעפאן 668 56.

צו פארזענטן א זעקס רום מאדערנע הויז. זיך ווענדן צו
MISS PATTERSON—465 Flora Ave.

צו פארזענטן 3 רומס מיט א באד, זייער שיינע און גרויסע רומס, אפ־סטערס. פריוואטער אריינגאנג, אין 556 סטעלא עווענין. זיך ווענדן אין 484 פלאָרא עווענין.

צו פארזענטן א סטאר, גוט פאר א גראָ־סערי און קאנפעקשאנערי. גוטער לאקיי־שאן אויף סעלקירק עווענ. זיך ווענדן אין ארעצקיס דעפארטמענט סטאר.

צו פארזענטן א שיינעם 3 רומיקן סוויט. אריינצומופן דעם 1טן אפריל, אין 420 מאניטאבא עווענין.

:: צו פארקויפן ::
FOR SALE

סוויטס צו פארזענטן פון 2 ביז 5 רומס
באלפוריא אפארטמענטס, קאטידראל עווענין.
גלאב אפארטמענטס, סט. דזשאנס עוו.
נאבל בלאק, אלפערד עווענין.
קארמאן בלאק, באראיס עווענין.
רעגפרין בלאק, מאונטען עווענין.
רענט פון $30 און העכער.
Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 761 55 און 807 58

גאראנטירטע געגנוצטע קארס
אלע סארטן און מארעלן
אויב איר ווילט אן עכטע גוטע געגנוצטע קאר צו א פאסיקן פרייז, זעט
W. J. BOTTLE
Carter-Latter Motors Ltd.
Phone 89 367 Res. 502 179

S S S S S S S S S S
א שיינע, כמעט נייע, סטאקא אאנגאלאו, פון 5 גרויסע, ליכטיקע רומס אן באַ־הייצטע סאן רום, שטייט אויף איינער פון די שענסטע גאסן איסט פון מיין סטריט אין סט. דזשאנס דיסטריקט, ווען פאר־קויפן מיט $300 קעש, באלאנס $50 א מאנאט. רופט אפ
MR. LAWRIE, OF
J. J. SWANSON & CO. LTD.
601 Paris Bldg., Phone 26 349
אוונטן 56 471

נעשעפט געלעגנהייטן
Business Opportunities

אפארטמענט בלאק, נאָרט ענד, 8 סוויטס, אלע פארזענט, יערלאכער רענט $3.420. ווען נעמען א קאטעדזש אין אויסבייט.
דזשענעראל, שטעטל פון 1,200, סטאק $20.000, אויטזאק $60.000, ווען פאר־קויפן 70 סענט צום דאלאר.
באדענען אין אלע סארטן ביזנעס.
SCOTT REALTY CO. Ltd.
11 C.P.R. Office Bldg. Phone 89 644

סיגאר, קאנפעקשענערי און רעסטאראן, אויפן דירעקטן לייסט מיט אימפיריאל טאַ־בעקא, סטאק און פיקסטשורס $2.500. גרויסע מעגלאכקייטן.
קאנפעקשענערי און גראסערי, צענט־ראלער גוטער לאקיישאן, סטאק און פיקס־טשורס בלויז $700, רענט מיט סוויט, $40 א מאנאט.
קאנפעקשענערי, פרוט, סיגאר און גראָ־סערי, סטאק און פיקסטשורס $2.500, רענט מיט סוויט, $50, סיילס פון $1,200 ביז $1,800 א מאנאט.
אויב איר ווילט א געשעפט, זעט
ח. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

צו פארקויפן א גוט-ריינענדע סעקאנד הענד סטאר אין א גוטן לאקיישאן, רענט ביליק, עס פאדערט זיך אביסל געלט. גאראנטירט צו מאכן א לעבן. איינגנטימער מוז פאר־לאזן ווייניפעג. זיך ווענדן אין 198 הערי עווענין, קאר. מיין סטריט.

:: שטעלע פארלאנגט ::
SITUATION WANTED

עקספיריענסד בוקקיפער איז וויליק אנצו־נעמען ארבעט ביי דער שטונדע. אינקאם טעקס פאפירן אויסגעפילט. טעלעפאנירט 27 633.

שוחט עופות זוכט א שטעלע אין א קאנט־ר, אויך לערנען מיט קינדער אידיש און העברייאיש. א גוטער בעל תפילה. ערקיצ־דיקן זיך ביי מר. ליזר גארבער, שוחט עופות, 522 דאפערין, ווייניפעג.

טראסטיס סייל ביי אקשן

סטאק פון דריי גודס, פורנישינגס, בוטס און שיך, האדרווער, דראגס, גראסע־ריס א. א. וו. אין אוק פאינט, מאנ. ביי אקשען וועט פארקויפט ווערן אין אפיס פון טרייד־ערס טראסט קאמפאני, 400 יונייטד טראסט בילדינג, מיטוואך דעם ערשטן אפריל, 1931, 11 אזייגער אינ־דערפרי, צו א רייט אויפן דאלאר, דער דעם עסטייט פון דארא פאזנער.

סטאק לויטן אינוועטאר	$1.435.33
פיקסטשורס לויטן לייסט	276.00
	$1.711.33

טערמס—קעש. אדער איין־פערטל קעש, באלאנס אין צוויי, פיר און זעקס מאנא־טען, מיט אינטערעסט צו א רייט פון זיבן פראצענט, פער אנום. דעם סטאק קאן מען באטראכטן אויפן פלאץ אין אוק פאינט, מאניטאבא. די אינוועטאר און אנדערע אינפארמאציע קאן מען באקומען זיך וועג־דענריק אין אפיס פון די אונטערנעמיי־כענטע.
דאטירט אין ווייניפעג, מאניטאבא, דעם 27טן מארט, 1931.
THE TRADERS TRUST COMPANY
Union Trust Building
Winnipeg, Man.

לייענט און פארשפרייט די איינציקע אידישע טעגלאכע צייטונג אין מערב קאנאדע — "דאס אידישע וואָרט"

— דאס איז א נייעס! איך האב ניט געוואוסט, אז דו ביסט געווען א פריינדן מיט מיין פרוי.

— דו האסט עס ניט געוואוסט, ווייל דו האסט עס ניט געארפט וויסן. די אומ־גלייקלאכע אנגא האט ניט געהאט קיין מענ־שען אין דער וועלט צו וועמען זיך פאר־טרויען, פאר וועמען זיך אויסריידן, אויי־סער מיך. איך האב זיך געקאנט מיט איר, נאך פיל פריער, איידער דו האסט זי גע־הייראט.

— דאס איז זאגדערבאר! דאס האב איך ניט געוואוסט!

(ווייטערעס קומט)

מיר גאראנטירן דעם זייגער צו גיין ריכטיק אדער געלט צוריק
נ. טשערניאק
זייגערמאכער
35 יאר עקספיריענס. 5 יאר ביי איטאנס.
נעמט אן ארבעט צו ביליקע פרייזן
מיר קומען נאך דער ארבעט און ברייגנען עס צוריק
561 קאלערדזש עוו., טעלעפאן 56 691

מכירת חמץ

פארשרייבט אייער חמץ
ביי
הרב חיים צבי בר. יוסף הערסאן
רב פון ווייניפעגער שטאט קאמיטע
אדרעס:
289 פרינסעס־סטריט, פאן 52 922

צו אונזערע אידישע פריינט אין ווייניפעג און אין מערב קאנאדע באטן מיר אן א שנעלע און ריזאנאייבל געפרייזטע באדינונג אין
דעזיינינג ענגרייווינג
עלעקטראטייפינג
סטערעאטייפינג און קאמערציעלע פאטאגראפיע
אדרעסירט אייער נעקסטן אדרעס צו
Rapid Grip and Batten Limited
290 VAUGHAN STREET
23 859 WINNIPEG 28 951

פאר א גוטן, אפעטיטנען, היימיש־געקאכטן מאלצייט
כשר לפסח
און צו יעדער צייט
קומט צו
מרס. העסטרינס
Greenwich Coffee Shop
279 FORT ST.
נעקסטע טיר צו ווייניפעג טעאטער

אונזער חבר'שער מיטגעפיל צו חבר מ. בלאשטיין, אויף דעם פארלוסט פון זיין פאטער.
הרב אברהם צבי בר־דוב בלאשטיין ע"ה
אויפ'ן נעביט פון דער ארבעט אין דער אידיש־וועלטלאכער שול זאלט איר אייער טרייסט־געפינען.
לערער ראט פון אידיש־וועלטלאכע שולן
ווייניפעג

אונזער טרייסט און מיטגע־פיל צו חבר מ. בלאשטיין אויף דעם פארלוסט פון זיין ליבן פאטער.
אין דער ארבעט פאר דער אי־דישער שול זאלט איר אייער טרייסט געפינען.
פ. ראכלין און פאמיליע
511 אבערדין עווע.

מיר דריקן אויס אונזער טיפ־סטען מיטגעפיל צו מרס. טשער־ניאק אויף דעם פארלוסט פון איר מוטער. מיר ווינשן איר גע־טרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.
מוטער פאראין
פון תלמוד תורה

הרב אברהם צבי בר' דוב בלאשטיין ע"ה
אונזער טיפסטער מיטגעפיל און אונזער הארציקע טרייסט צו דער פרוי, זין און טעכטער, אויף דעם פארלוסט פון זייער ליבן און חשב'ן מאן און פאטער, וועלכער איז געשטארבן אין באסטאן, דעם 24טן מארט, 1931.
זיינע גוטע מעשים פון יושר און גערעכטיקייט זאלן לינדערן אייערע טיפע שמערצן.
זייט געטרייסט!
TRANSCONA CHAPTER
R.A.M. NO. 16, G.R.M.